

UNIVERZITA PARDUBICE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2022

Zuzana Halíková

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Literatura v časopise Respekt

Zuzana Halíková

Bakalářská práce

2022

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Zuzana Halíková**
Osobní číslo: **H19207**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia**
Téma práce: **Literatura v časopise Respekt**
Téma práce anglicky: **Literature in Respekt Magazine**
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Zásady pro vypracování

Na konkrétním případě množství a charakteru (hodnotová orientace, výběr reflektovaných autorů a knih) zastoupených literárních textů a textů o literatuře (recenze, profilové články, rozhovory aj.) ve společenskopolitickém časopisu Respekt bude práce zkoumat postavení a vliv literární kultury na současnou publicistiku (veřejné mínění, obecnou kulturu). Součástí tohoto zkoumání budou analýzy žánrové struktury literárněkritické žurnalistiky Respektu, a v neposlední řadě personální obsazení příslušných komunikačních forem.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BOURDIEU, Pierre: Pravidla umění. Vznik a struktura literárního pole, Brno 2010; ENGLISH, James F. Ekonomie prestiže. Ceny, vyznamenání a oběh kulturních hodnot. Brno, 2012; FIALOVÁ, Alena (ed.): V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády 21. století v souvislostech a interpretacích, Praha 2014; KRÁLIKOVÁ, Andrea. Autorské tváře v knižních zrcadlech. Příbram, 2015; PIORECKÝ, Karel. Česká literatura a nová média. Praha, 2016; POSLEDNÍ, Petr. Měřítka souvislostí. Česká a polská literární kultura po roce 1945. Praha, 2000; ŠTOCHL, Miroslav. Teorie literární komunikace. Praha, 2005; HALADA, Jan, OSVALDOVÁ, Barbora: Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace, Praha 2007; KOL. AUTORŮ: Deset let v českých médiích, Praha 2005; OSVALDOVÁ, Barbora, TEJKALOVÁ, Alice: Žurnalistika v informační společnosti. Proměny a perspektivy žurnalistiky v epoše digitálních médií aneb nová média teoreticky i prakticky, Praha 2009; HAMAN, Aleš: Nástin dějin české literární kritiky, Praha 2000; GILK, Erik: Literárně kritické praktikum, Olomouc 2012.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jiří Studený, Ph.D.**
Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **1. března 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2022**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. v.r.
děkan

PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

Prohlášení

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 31. 3. 2022

Zuzana Halíková

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří mě při mém psaní podporovali, hlavně mé rodině a přátelům. Velké dík patří především vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Studenému, Ph. D., za jeho cenné rady, připomínky a čas, který mi věnoval. Dále chci poděkovat vedoucímu kulturní rubriky *Respektu*, Janu H. Vitvarovi, za poskytnutý rozhovor, milý přístup a zajímavé informace potřebné k vypracování této bakalářské práce.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je analýza literárních žánrů, literárních témat a jejich prezentace ve společenskopolitickém časopisu *Respekt*. Zvláštní pozornost se věnuje kulturní rubrice. Práce také seznamuje čtenáře s jeho vznikem, historií, redakčním zastoupením a další obecné informace o časopisu. Nalezneme zde i porovnání s podobně zaměřenými tituly. Tato práce shrnuje postavení literatury v tomto týdeníku.

Klíčová slova

Respekt, časopis, média, literatura

Title

Literature in Respekt Magazine

Annotation

The aim of this bachelor thesis is to analyse literary genres, literary themes and their presentation in the socio-political magazine *Respekt*. Special attention is paid to the cultural section. The thesis also introduces the reader to its origins, history, editorial representation and other general information about the magazine. Comparisons with like-minded titles are also included. This thesis summarizes the position of literature in this weekly journal.

Keywords

Respekt, magazine, media, literature

Obsah

Úvod.....	10
Cíl práce	12
Výzkumné otázky	12
Hypotézy.....	12
Metodika výzkumu.....	13
1. Literární kultura	14
1.1 Literární kultura v Česku	15
2. Média	17
2.1 Historie a vývoj médií.....	18
2.2 Tištěná média a jejich periodicita	19
2.2.1 Časopisy	20
2.2.2 Vývoj současného tisku.....	21
3. Nová média.....	23
3.1 Nová média a publicistika	23
3.2 Internet	24
3.2.1 Publicistika na internetu	24
4. Respekt	26
4.1 Historie a vznik Respektu	27
4.2 Vlastnictví.....	28
4.3 Redakce Respektu.....	30
4.4 Fungování Respektu na internetu	31
4.5 Kulturní rubrika.....	33
4.5.1 Literární témata v kulturní rubrice	34
4.6 Žánrová skladba příspěvků o literatuře	35
4.6.1 Recenze.....	35
4.6.2 Rozhovory	36
4.6.3 Podcasty	37
4.7 Publikování autoři a jejich díla	38
4.8 Ostatní rubriky a literární témata	39
4.8.1 Rubrika Téma	40
4.8.2 Rubrika Kontext	41
4.9 Literární texty Respektu na internetu	42
4.10 Literární přílohy	42
4.10.1 Letní příloha	43

4.10.2 Vánoční příloha	44
4.10.3 Žánrová skladba literárních příloh	45
5. Porovnání Respektu s jinými týdeníky	46
5.1 Respekt a Reflex	46
5.2 Respekt a Echo	47
5.3 Respekt a Téma	48
5.4 Shrnutí porovnání	49
6. Vyhodnocení dotazníku	50
Závěr	54
Bibliografie	58
Obrázky a grafy	63
Přílohy	64
Resumé	66

Úvod

Tématem této bakalářské práce je literatura v časopisu *Respekt*. Hlavním cílem práce je zkoumání postavení literárních textů a obsahů o literatuře v tomto společenskopolitickém týdeníku, v období posledních tří let. V úvodu práce jsem si stanovila cíl práce, několik hypotéz a položila si výzkumné otázky, na které se budu snažit na konci práce odpovědět.

Časopis *Respekt* vznikl v listopadu 1989 pod názvem *Informační servis*. Za jeho zakladatele můžeme považovat skupinu chartistů a samizdatových vydavatelů, mezi nimiž byli například Ivan Lamper, Jáchym Topol, Jan Ruml, Viktor Karlík a další. Vytvořen byl z důvodu šíření pravdivých a aktuálních informací o tom, co se v revolučních dnech dělo v Praze. Pod názvem *Respekt* začal tento titul vycházet na jaře 1990. V současné době je jeho majitelem podnikatel Zdeněk Bakala a vydavatelství *Economia*.

V teoretické části se zaměřím především na vysvětlení pojmů jako literární kultura, média a nová média. To jsou hlavní teoretické pilíře, kterými se budu zabývat. Jelikož *Respekt* vznikl na začátku devadesátých let, je důležité tato léta definovat a ukotvit ho v dobovém kontextu. V kapitole Média krátce shrnu vývoj médií a postupně definuji časopisy, jakožto tištěné médium vycházející s pravidelnou periodicitou. V dnešní době se prakticky nic neobejde bez internetu. Ten rozeberu v kapitole Nová média, kde čtenáře seznámím s rozdílem publikování na internetu a v tištěných médiích.

Na začátku praktické části práce definuji samotný *Respekt* a uvádím informace o jeho vzniku a historii. Dalo by se říct, že jeho fungování značně ovlivnila změna vedení a jeho vlastnictví, které v dané kapitole také přiblížím. Stejně tak uvedu důležitá jména redakce a proberu fungování *Respektu* na internetu.

Stěžejní pro toto téma bude kulturní rubrika časopisu. Zkoumat budu především, jaká literární témata jsou zde zpracována a jakými žánry. Dále budu zjišťovat, jakými autory se *Respekt* zabývá, popřípadě zdali jsou to ve většině zahraniční nebo domácí spisovatelé.

Literární témata se v *Respektu* jistě neobjevují jen v kulturní rubrice, budu analyzovat i další rubriky a uvedu vybrané příklady. S literárními obsahy se také setkáme na jejich webových stránkách. V tomto případě uvedu, s jakými a kde přesně se na internetu nachází.

Důležitým zdrojem literárních textů jsou literární přílohy, které *Respekt* pravidelně vydává. Zjistím, jak fungují, kdo do nich píše, a poté jednotlivě analyzuji každou přílohu v horizontu posledních tří let. Dále budu zjišťovat jejich žánrovou strukturu.

Abych mohla zdůraznit dostatky a nedostatky *Respektu*, podrobím ho srovnání s třemi podobně zaměřenými periodiky: *Reflex*, *Echo* a *Téma*. V tomto případě jsou to týdeníky zabývající se společenskými tématy. Kromě jejich prodejní ceny a složení jednotlivých rubrik se budu opět zajímat podrobněji o kulturní rubriky všech zmíněných časopisů. Své poznatky popíšu v krátkém shrnutí.

Jelikož jsem si v úvodu práce položila čtyři výzkumné otázky a určila tři hypotézy, na některé z nich jsem hledala odpovědi pomocí dotazníku, který jsem šířila pomocí sociálních sítí a internetu. Vedle toho jsem se respondentů ptala, zdali vůbec čtou nějaké společenskopolitické týdeníky, jestli v nich věnují pozornost literárním obsahům, popřípadě jestli dávají přednost zahraničním nebo domácím autorům.

V závěru budou shrnuty všechny důležité poznatky a zodpovězeny otázky a hypotézy.

Cíl práce

Tématem a cílem této bakalářské práce je analýza literatury a její prezentace v českém týdeníku, časopisu *Respekt*. Mimo jiné obsáhne jeho vznik, vývoj, obsahovou a žánrovou strukturu společně s prezentací literatury. Dále postavení v prostředí literární kultury v horizontu posledních tří let s přihlédnutím k tendencím literární a mediální kultury po roce 2000.

Na začátku této práce, v teoretické části, je cílem vysvětlit pomocí odborné literatury základní pojmy jako literární kultura, média a nová média. Přiblížím, popíšu a vysvětlím dobový kontext současné literární kultury, aby bylo jasné, za jakých okolností v devadesátých letech časopis vznikl. Dále v kratším přehledu popíšu celkovou historii médií, zvláště tištěných médií (periodik) na našem území po roce 1989. V souvislosti s novými médii se zaměřím na roli internetu v dnešních médiích. Jsou zde také stanoveny výzkumné otázky a hypotézy, na jejichž základě budu tvořit závěry dílčích analýz.

V praktické části se zaměřím na začátky (historii) a současné fungování *Respektu*. Dále budu zkoumat skladbu literárních žánrů a témat. Zvláštní pozornost bude věnována literárním přílohám a webovým stránkám *Respekt.cz*. Na základě vytvořeného anketního dotazníku v kombinaci s analyzovaným literárním obsahem bude následovat shrnutí výsledků mého zkoumání, vyvrácení nebo potvrzení mých hypotéz a určení role *Respektu* v současné literární kultuře na pozadí jejích mediálních aspektů.

Výzkumné otázky

1. Jaký je modelový čtenář týdeníku *Respekt*?
2. Jaká je žánrová skladba literatury v časopisu *Respekt*?
3. Věnují se literární přílohy *Respektu* českým nebo spíše světovým autorům?
4. Prezentuje se literatura na webových stránkách stejně jako v tištěné podobě *Respektu*?

Hypotézy

Následné hypotézy byly pro tuto bakalářskou práci stanoveny na základě výše stanovených výzkumných otázek a za obecného předpokladu, že *Respekt* je společenskopolitický týdeník, který zahrnuje také širší oblast kultury a jejich podob, včetně literatury a nejpočetnější skupinou čtenářů jsou lidé starší generace.

1. Čtenáři *Respektu* jsou lidé starší čtyřiceti let.

2. Nejčastěji používaným žánrem věnující se literatuře v *Respektu* je recenze.
3. Přibližně 25 % dotazovaných využívá ke čtení *Respektu* jeho webové stránky nebo aplikaci.

Metodika výzkumu

V teoretické části práce se budu opírat o literární rešerši a pomocí obsahové analýzy budou definovány pojmy týkající se literární kultury, médií a nových médií. Tyto pojmy budou vysvětleny v dobových kontextech, popsána bude historie, jejich vývoj a soudobé využití a současnost.

V praktické části bude charakterizován samotný časopis *Respekt*, jeho vznik, historie, obsahová a grafická struktura. Analyzovány budou formy prezentace literatury v jeho tištěné i webové podobě, kulturní rubrice a literárních přílohách. Pro poukázání na rozdíly mezi *Respektem* a podobně zaměřenými týdeníky provedu srovnání s *Reflexem*, *Echem* a *Tématem*. Pomocí mnou zpracovaného dotazníku budou zodpovězeny některé výzkumné otázky a vyhodnoceny hypotézy.

1. Literární kultura

Hned na začátku celé práce si vysvětleme pojem „literární kultura“. Abychom se mohli začít zabývat tímto pojmem, musíme si nejdříve vysvětlit, co je to literatura. Zjednodušeně můžeme tvrdit, že je to vše, co kdy bylo nějakým způsobem napsáno, zaznamenáno. Jonathan D. Culler, literární teoretik, tvrdí že úplná definice neexistuje, každý literární teoretik to vnímá jinak. Tento problém vysvětluje ve své knize *Krátký úvod do literatury* tak, že je obtížné najít společné a jednotné charakteristické znaky všech literárních děl.¹ On sám literaturu definuje jako textovou událost či mluvní akt, který vzbuzuje nějaký druh pozornosti. To, co ale odlišuje literární texty od jiných neliterárních „narativně předváděných textů“, je skutečnost, že prošla určitým výběrem. Například byla recenzována, publikována atd.²

To nás přivádí k pojmu literární komunikace, protože to, že díla prošla jistým „výběrem“ značí její jistý případ. Miroslav Štochl ve své knize *Teorie literární komunikace* definuje komunikaci jako „...sdělení a sdílení hodnot za pomoci konvenčních znaků přirozeného jazyka.“³ Tu dále rozděluje na verbální a neverbální, formální a neformální. Ve všech případech procesu figuruje komunikátor s komunikačním záměrem, který sděluje zprávu pomocí komunikačního kanálu recipientovi.⁴

Na otázku, proč literaturu čteme a k čemu vlastně je odpovídá Štochl: „*Literatura jako vepisování se do dějin slouží na straně literátů coby možná příprava na nesmrtelnost. Literatura na straně čtenářstva pak slouží k uspokojování některých běžných i méně běžných obecně lidských potřeb. Přináší vzrušení zprostředkované zkušenosti, může se stát zástupným životem, dobovým dokumentem nebo instruktáží.*“⁵ Z toho můžeme usoudit, že společnost ovlivňuje literatura. „*Principy fungování literatury jsou vždy nerozlučně spjatý s různými funkcemi společenských, politických a ekonomických nebo jinak řečeno silných ideologických mechanismů.*“⁶

Jelikož má literatura značné přesahy, a to nejen do společnosti, můžeme zde mluvit o literární kultuře. Petr Poslední definuje literární kulturu ve své knize *Měřítka souvislostí* jako soubor zobecněných představ o funkcích a podstatě literatury. Tím se v určitém čase nadále řídí

¹ CULLER, Jonathan D. *Krátký úvod do literární teorie*. Druhé rozš. vyd. Přeložil BAREŠ, Jiří. Brno: Host, 2015. Teoretická knihovna. ISBN 978-80-7491-233-7, s. 28.

² Tamtéž. s. 33-35.

³ ŠTOCHL, Miroslav. *Teorie literární komunikace: [úvod do studia literatury]*. Praha: Akropolis, 2005. ISBN 80-86903-09-5, s. 51.

⁴ Tamtéž. s. 51-54.

⁵ Tamtéž. s. 30.

⁶ Tamtéž. s. 189.

subjekty literárního systému jako autoři, nakladatelé, čtenáři, vědci, kritika, propagátoři literární produkce nebo organizátoři kulturního života.⁷ Z hlediska srovnávacího tuto definici ještě zpřesňuje. „*V meziliterárních vztazích se literární kultura projevuje nejen v genetických nebo typologických souvislostech, ale především v souvislostech paradigmatických, zakotvených jednak v literárních tradicích, jednak v mimoliterární skutečnosti.*“⁸

1.1 Literární kultura v Česku

Současnou českou literární kultura a veřejnou komunikaci silně ovlivnilo hned několik aspektů, z nichž nejdůležitějším je revoluce roku 1989, kdy jsme se stali demokratickou zemí a zbavili se vládnoucího komunistického režimu. Dalším z nich bylo rozšíření digitálních médií, internetu a dalších komunikačních technologií v devadesátých letech 20. století.⁹ Z tohoto důvodu si musíme objasnit „obnovu“ české literární kultury a její důsledky.

V roce 1989 došlo ke kulturním, a hlavně politickým změnám, jež zajistily společenskou svobodu v mnoha směrech a ovlivnily další desetiletí. Díky zrušení čtyřicetileté cenzury mohli najednou veškerí autoři začít veřejně publikovat. Spojila se tak samizdatová, exilová a oficiální literatura a postupně začala navazovat na světový literární kontext.¹⁰ Náhlá a obrovská poptávka veřejnosti po knihách způsobila prudký nárůst počtu literárních textů. Přesycenost knižního trhu vedla k jeho paralyzaci. Bylo těžké orientovat se v aktuálních knižních produkcích, docházelo k rychlému stárnutí nově vydaných knih a stagnaci jejich prodeje.¹¹ Lubomír Machala tento problém popsal v knize *Panorama české literatury 2* následně: „*Spisovatel může psát téměř o všem a bez publikačních omezení, ovšem s vědomím, že mnohé ze sděleného se dočká žádného nebo jen minimálního ohlasu.*“¹²

Vydávání knih se stalo prakticky lehce dostupné, a tak rostl i počet registrovaných nakladatelství. V roce 2001 jich bylo 3136, aktivních (které vydaly alespoň jednu knihu) bylo jen 1196. Do roku 2010 vzrostl počet registrovaných nakladatelů na 4875. Pouze necelých

⁷ POSLEDNÍ, Petr. *Měřítka souvislosti: česká a polská literární kultura po roce 1945*. Praha: Euroslavica, 2000. ISBN 80-85494-59-0, s. 14.

⁸ Tamtéž. s. 170.

⁹ PIORECKÝ, Karel. *Česká literatura a nová média*. V Praze: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2578-4. s. 11.

¹⁰ MACHALA, Lubomír, ed. *Panorama české literatury 2: po roce 1989*. Praha: Euromedia Group – Knižní klub, 2015. ISBN 978-80-242-5054-0, s. 14.

¹¹ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7, s. 13.

¹² MACHALA, Lubomír, ed. *Panorama české literatury 2: po roce 1989*. Praha: Euromedia Group – Knižní klub, 2015. ISBN 978-80-242-5054-0, s. 14.

100 nakladatelů však dosáhlo roční produkce 30 a více knižních titulů. Některé tituly, a většina časopisů vznikaly za finanční podpory Ministerstva kultury.¹³

K přehledu v literární kultuře přispěly literární ceny a časopisy. Můžeme říct, díky tomu byla literatura medializována. Tato medialita zařídila, že se literatura začala dostávat do povědomí většímu počtu lidí. V letech 2001-2010 bylo udělováno v ČR 74 cen. Nejvýraznější vliv na literární kulturu měla a má Magnesia Litera a Státní cena za literaturu. Cena Magnesia Litera se uděluje od roku 2002 občanským sdružením Litera. Celý ceremoniál byl vysílán v České televizi, což vedlo k větší popularizaci a sledovanosti této ankety. Bohužel ale i k názorům, že to literaturu „televizuje“ a spíš poškozuje. Státní cena za literaturu vznikla již v roce 1920. Po roce 2000 byla udělována spíše za celoživotní dílo než za tehdy aktuální dílo.¹⁴ Jak uvádí Alena Fialová v *Souřadnicích mnohosti*: „Cena fungovala spíše jako příležitost ocenit doyenů české literatury (Milan Kundera, Ludvík Vaculík) než jako zpráva o kvalitách aktuální literární produkce, která čtenářům pomůže orientovat se v široké knižní nabídce“.¹⁵ Z významných literárních periodik můžeme zmínit *Tvar* a *Host*. Ty do nového milénia vstoupily s novými formáty, redakcí a strukturou, stejně jako časopisy jiných žánrů a další tištěná média.¹⁶

Roli internetu v české literatuře můžeme datovat od roku 1992, kdy bylo Československo oficiálně „připojeno“. Běžnou součástí života se stává ale až cca o 10 let později. I přesto anketně tázaní lidé v roce 2001 nevěřili v jeho větší budoucnost. Mezi nejstarší literární servery řadíme Písmák, Totem, Liter.cz, Epika atd. Postupně, s rozvojem internetu, kde se staly literární texty dostupnější pro více konzumentů, začala stoupat jejich popularita. To dokazuje vznik internetových periodik, která stavěla na internetové podobě a nestála o tisk, jako iLiteratura.cz, Portál české literatury atd. Vznikly také amatérské časopisecké tituly například *Tramvaj Načerno*, *Obšťastník*, *Wagon* atd. Ekonomicky nenáročného publikování na internetu využily z finančních důvodů některé tištěné časopisy jako *Clinamen*, nebo některé zaniklé jako *Divoké víno*.¹⁷

Nemůžeme opomenout e-knihy, které se na náš trh dostaly až kolem roku 2010, kdy klesla jejich cena, došlo k technickému zdokonalení, a i některé knihovny začaly půjčovat

¹³ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7, s. 13-14.

¹⁴ Tamtéž. s. 19-20.

¹⁵ Tamtéž. s. 20.

¹⁶ Tamtéž. s. 21-27.

¹⁷ Tamtéž. s. 29-31.

svým čtenářům čtečky. Dnes jsou e-knihy běžnou součástí sortimentu nejen nakladatelských webů.¹⁸

2. Média

Dalším pojmem, který je nutno vysvětlit a rozvést jsou média. Každý autor si ho vysvětluje jinak, jelikož vychází z odlišné metodologie. Musíme také brát v potaz, že od počátku do současnosti média prošla značnými změnami. Jana Marie Havigerová a David Štěpánek je ve své knize *Média – prostředky transferu informací* definují následovně: „*Pojem médium byl odvozen z lat. Medium, tj. prostředí, střed a obecně pod pojem médium zahrnujeme jakoukoli skutečnost, která nám zprostředkovává jinou skutečnost; v procesu přenosu informací mezi dvěma subjekty funguje médium doslova jak prostředník, přenašeč, který zprostředkovává informaci určitému příjemci či skupině příjemců.*“¹⁹

Jakub Macek v *Úvodu do nových médií* doplňuje definici o fakt, že důležité je pochopení mediálního kontextu: „*Média nelze definovat pouze prostřednictvím jejich technologických vlastností, ale musíme současně rozumět tomu, jak, kým a k čemu jsou užívána a v jakých širších sociálních, politických a ekonomických kontextech svým uživatelům slouží.*“²⁰

Důležité je zmínit také jakýsi poddruh médií, tedy masová média, která jsou v dnešní době velmi rozšířená. Opět se můžeme setkat hned s několika definicemi. Jiráková a Köppllová ve své knize *Masová média* je definují jako „*Historicky a společensky podmíněné formy sociální komunikace, jejichž společným charakteristickým rysem je to, že díky technickým, organizačním a distribučním možnostem jsou potencionálně dostupné neomezenému množství adresátů/uživatelů a využívány jejich velkým počtem.*“²¹ Dále můžeme říct, že uživatelům poskytují pravidelně nebo průběžně zajímavé, srozumitelné a použitelné obsahy. Důležité také je, že díky časovému a technologickému vývoji se k příjemcům dostávají obsahy aktuální. Mezi média můžeme tedy zařadit noviny, rozhlas, televizi, atd.²²

Jelikož se masová média dostávají k velkému počtu lidí a ovlivňují je, můžeme tvrdit, že jde o jistý typ sociální komunikace. V tomto případě jde o komunikaci jako proces zapojení do kultury. Jiráková a Köppllová to odůvodňují tím, že média patří k charakteristikám moderní

¹⁸ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7, s. 15-16.

¹⁹ HAVIGEROVÁ, Jana Marie – ŠTĚPÁNEK, David. *Média – prostředky transferu informací*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 10.

²⁰ MACEK, Jakub. *Úvod do nových médií*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2011, s. 18.

²¹ JIRÁK, Jan – KÖPPLLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3, s. 18.

²² Tamtéž. s. 18-20.

společnosti.²³ „*Média se významnou měrou podílejí na socializaci moderního člověka, tedy procesu, jímž se jedinec vřazuje do své společnosti*“.²⁴

Funkce médií jsou tedy různé. Pavel Večeřa je ve své knize *Úvod do dějin tištěných médií* popisuje následovně: „*Média jsou zdrojem informací a orientují adresáta v jeho prostředí, interpretují předložené informace, zasazují je do širšího kontextu a napomáhají utvářet veřejné mínění, a v neposlední řadě jsou nositelem zábavy. Podílejí se rovněž na procesu socializace, neboť předávají sumu poznání dalším generacím a plní také veřejnou kontrolu moci tím, že spoluvytvářejí politické názory a společenské postoje svých adresátů.*“²⁵ Přesně tento cíl si kladou společensko-politické časopisy jako je *Respekt*.

2.1 Historie a vývoj médií

Pro pochopení médií a mediální komunikace je také nutné se krátce seznámit s jejich rozvojem. Počátky médií můžeme spojovat s komunikací, která je předpokladem kultury a přirozenou schopností člověka. Komunikovat, tedy předávat informace, pomocí symbolů odlišuje člověka od jiných živočichů a rozvíjí jeho mentalitu již od pravěku. Zde se lidé dorozumívali pomocí předmětů nebo zvuků. Postupně se tato komunikace rozvíjela díky vývoji jazyků.²⁶

Jedním z největších milníků vývoje médií je vznik písma, který způsobil přechod od orální k literární komunikaci. Písmo bylo využíváno spíše k praktickým účelům – ekonomickým, právním a náboženským. To vše napomohlo ke vzniku knihy.²⁷ Celosvětovou revoluci, můžeme říct hlavně mediální, přinesl v polovině 15. století Johannes Gutenberg svým vynálezem knihtisku. Mirjam Bohatcová a kolegové shrnují Gutenbergův přínos v knize *Česká kniha v proměnách století* následovně: „*Genialita Gutenbergova vynálezu spočívá ve spojení předchozích různorodých postupů v jeden koordinovaný výrobní proces, jehož hlavními složkami byly: pohyblivé litery, konstrukce licího strojeku, vytvoření liteřiny (slitiny olova, cínu a antimonu), vhodné tiskové barvy a neposledně konstrukce tiskařského lisu.*“²⁸ Knih-tisk

²³ JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3, s. 20-23.

²⁴ Tamtéž. s. 21.

²⁵ VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada Publishing, 2015. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-4178-9, s. 12.

²⁶ Tamtéž. s. 15-19.

²⁷ Tamtéž, s. 15-19.

²⁸ BOHATCOVÁ, Mirjam a kol. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990, s. 120.

způsobil rychlejší a levnější produkci knih a zapříčinil narůstající počet tiskáren v Evropě a později i mimo ni.²⁹

Velký vliv médií na společnost se začal projevovat především v 16. a 17. století. V tomto období se začaly objevovat letáky, které by se daly považovat za publicistické texty. „Byly vydávány proto, aby ovlivňovaly názorové preference i hodnotovou orientaci adresátů. Jejich význam a samozřejmě také četnost rostla vždy, když se společnost ocitla na důležitých náboženských, politických nebo sociálních křižovatkách“,³⁰ tvrdí Pavel Večeřa. Můžeme říct, že své počátky zde má i periodický tisk, avšak prodlevy v jeho periodicitě způsobovalo, že texty nebyly aktuální. Až postupem času začaly vznikat měsíčníky, týdeníky a deníky. K jejich šíření napomohl především vývoj poštovních tras, dopravy a celkový růst ekonomiky a kultury.³¹

V 18. a 19. století se díky průmyslové revoluci posunul dopředu i vývoj médií. Nové vynálezy zkvalitnily a zrychlily produkci tiskovin. Ty se začaly stávat lehce dostupnými, dostávaly se do všech vrstev společnosti, a to nejen v Evropě ale i v Americe.³² V tomto období můžeme začít mluvit o počátcích masových médiích.³³

Na začátku 20. století se díky technologickým pokrokům k tištěným médiím přidávají média vysílací, tedy rozhlas a televize. Na svém začátku byl rozhlas vnímán jen jako zprostředkovatel již existujících forem (koncertů, divadelních představení). Až postupem času do něj pronikly žurnalistické prvky. O televizi se zpočátku uvažovalo jako o „rozhlasu s obrazem“. Obě tyto média nazývá Bednařík a spol. v jejich knize *Dějiny českých médií* jako hybridní. „...berou na sebe některé funkce tisku (nabízejí žurnalistické a publicistické obsahy, podílejí se na veřejném a politickém životě společnosti), ale současně v minulosti aspirovala na to, že budou novými sférami uměleckého výrazu.“³⁴

2.2 Tištěná média a jejich periodicita

Jelikož je *Respekt* tištěný časopis, hned na začátku si vysvětleme pomocí definice McQuaila co jsou tištěná média. „*Tištěná média jsou média, jejich obsah je vázaný na papír.*

²⁹ BOHATCOVÁ, Mirjam a kol. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990, s. 120-121.

³⁰ VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada Publishing, 2015. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-4178-9, s. 41.

³¹ Tamtéž. s. 44-46.

³² Tamtéž. s. 11.

³³ JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3, s. 20.

³⁴ BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-271-0553-3, s. 19-20.

Vznikají za pomoci různých tiskařských technik, jako primární kód používají přirozený jazyk, mohou být periodická a neperiodická, disponují různou mírou dosahu.“³⁵

V dnešní době není pravidelně vycházející tisk nic neobvyklého. Naopak, rysem současných médií je průběžné nebo pravidelné vydávání informací. *Respekt* patří mezi týdeníky.

2.2.1 Časopisy

V dnešní době je na našem trhu velké množství tiskovin, časopisů a magazínů. Jak se ale časopisy liší od zbytku tištěných médií? Má časopis nějakou obecnou definici, co jsou časopisy? Na tuto otázku odpovídá Barbora Köpplová v knize *10 let v českých médiích: „...časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce...“*³⁶ Co se týče periodicity, na rozdíl od deníků nevychází častěji než dvakrát týdně. Podle Köpplové mají celkově časopisy roli tzv. rádců. Svým čtenářům radí a učí je.³⁷

Dále Köpplová rozděluje časopisy do dvou skupin: tituly menšinové a masové. Menšinové jsou určeny pro menší skupiny čtenářů se stejnými zájmy a postoji (jako například *Respekt*). Köpplová také tvrdí, že právě tyto tituly mají důležitou společenskou roli: *„Kolem těchto nízkonákladových titulů – jejichž existenci do jisté míry zajišťuje síla tradice (někdy jednotlivých titulů, více však celé kategorie) – se postupem času vytvořila významná intelektuální čtenářská základna a významně se podílejí na pěstování kulturní úroveň společnosti, a to i přesto, že stále bojují o svou ekonomickou existenci.“*³⁸ Někdy ale musí být menšinové tituly finančně podporovány nadacemi, nebo státními institucemi. Může za to například omezené množství inzerce nebo určité hodnotové sympatie mezi „inzerentem“ a „inzerovaným produktem“. Patří sem kulturní, hudební, výtvarné, společenskovední atd. Köpplová dále tvrdí, že právě menšinové časopisy nejvíce ovlivňují veřejné diskuse a mínění, dále podporují vzdělanost jejich čtenářů: *„Neopomenutelnou roli sehrávají tyto časopisy rovněž vytvářením a udržováním autorů, často s významným podílem mladých přispěvatelů. Svým*

³⁵ MCQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-338-3, s. 21.

³⁶ JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-7178-925-9, s. 82.

³⁷ Tamtéž. s. 82-86.

³⁸ Tamtéž. s. 83.

způsobem jsou právě tyto časopisy snad jediným segmentem mediální produkce, který přispívá ke kultivaci veřejné diskuse a k podpoře a popularizaci vzdělanosti.“³⁹

Oproti tomu masové časopisy mají generovat finanční zisk a určitým způsobem ovlivňovat čtenáře (společnost), tudíž musí zaujmout co nejširší skupinu konzumentů. Slouží k inzerci produktů a služeb a díky tomu jsou i z části financovány reklamou. U nás, hlavně v 90. letech 20. století, prošly tyto časopisy rychlým vývojem. Nabídka byla doplněna o nové tituly, které doposud neměly na trhu zastoupení (zpravodajské, pornografické atd.), konkurující tehdejšímu časopisům (např. *Respekt*) nebo obnova některých titulů. Dalším faktorem byl vstup zahraničních vlastníků na český trh a s nimi uvedení zahraničního tisku, popřípadě jejich počestění. I změna volného času a zvyšující se životní úroveň čtenářů zapříčinily nárůst cestování, vznik nových sportů, změna životního stylu, stravování – to zvyšovalo poptávku po nových časopiseckých titulech. Všechny tyto aspekty zapříčinily nové zpracování obsahu a novou „časopiseckou kulturu“.⁴⁰ Co se týče *Respektu*, ten vznikl v kontextu revoluční doby jako disidentský samizdatový časopis.

Podle Köpplové a Jiráka nejvíce ovlivnily internetové stránky vzhled tištěných médií. Dále tvrdí: „*Časopisy významně přispěly k odklonu společnosti od tradiční orientace na psaný verbální projev, na využívání záznamu sdělení přirozeným jazykem. Dosáhly toho především tzv. vizualizací, tedy hojným využíváním obrazových a grafických výrazových prostředků. Stále menší počet novinářů ovládá klasické žurnalistické žánry – esej, úvahu, polemiku, kritiku, fejeton – a stále menší počty čtenářů jsou schopny tyto formy absorbovat, pokud se s nimi vůbec setkají.*“⁴¹ Dle mého názoru však toto tvrzení v případě *Respektu* a dnešní doby již neplatí.

2.2.2 Vývoj současného tisku

Po roce 1989 prošla tištěná média značnými obsahovými i vzhledovými změnami. Tímto tématem se zabývá Milan Šmíd ve své kapitole knihy *10 let v českých médiích*. Hlavní změna nastala v roce 1990 díky novele zákona, která umožnila vydávání novin a časopisů soukromým subjektům. V tu chvíli začala vznikat konkurence a předhánění, cílem bylo nabídnout něco, co ostatní noviny nenabízejí. Problémem se později staly náklady na výrobu,

³⁹ JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-7178-925-9, s. 83.

⁴⁰ Tamtéž. s. 83-86.

⁴¹ Tamtéž. s. 85.

kapacita tiskáren, redakcí, regulace dotací atd. To zapříčinilo zájem o inzerci a reklamu. Reklamní agentury ale požadovaly přitažlivější, tedy hlavně barevnější podobu.⁴²

Barevné provedení vyžadovala delší výrobní lhůtu, tudíž problém měly především deníky (kromě *Blesku*). *MF Dnes* to vyřešila vytvořením víkendové přílohy. Tento příklad řešení začaly později přebírat další deníky. První barevné číslo *Respektu* bylo vydáno v září 2000. V roce 2001 došlo k úplnému přechodu na barevné provedení deníků (*Lidové noviny*, *MF Dnes* atd.) Co se týče počtu stran, u některých tiskovin se zdvojnásobil, to také zvedlo jejich cenu. Jak sám Šmíd uvádí: „*Na vzhledu českých médií se rozvíjející tržní ekonomika podepsala nesmazatelným způsobem.*“⁴³ První větší změnu zažil *Respekt* v roce 2007, kdy graficky přešel z novinového formátu do plnobarevného magazínu.

Dále se objevil internet coby nový komunikační prostředek. Od roku 1995 se na internetu začala objevovat první média (deník *Slovo*, *Lidové noviny* atd.) S postupným technickým rozvojem docházelo k častějšímu aktualizování informací, vznikly stránky jako *idnes.cz*, *novinky.cz* atd.⁴⁴ *Respekt* založil svůj web v roce 2006.

Doba internetu s sebou nepřinesla jen technologický a mediální rozvoj. Jedním ze současných problémů je přehnaná bulvarizace za účelem získání co největšího počtu konzumentů. Upřednostňují se emoce před racionálním vysvětlením. S tím souvisí fakt, že média jsou často spojována s dezinformacemi a zkreslováním reality.⁴⁵ Co se týče *Respektu*, v tomto případě se o jeho nestrannosti nejvíce pochybovalo při vstupu Zdeňka Bakaly do mediální sféry. Této skutečnosti se ještě budu věnovat v kapitole o vzniku a vývoji *Respektu*.⁴⁶ To vše Šmíd uzavírá tvrzením: „*Přes všechny výhrady k současnému stavu českých médií však nelze přehlédnout jednu důležitou věc. Ač nedokonalá, chybní, povrchní, nepřesná i zkreslující, také česká média v zásadě plní svoji funkci užitečného prostředníka, jenž zajišťuje svobodný tok zpráv a informací, mezi nimiž jsou i takové, které jsou pro demokratickou společnost životně důležité.*“⁴⁷

⁴² JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-7178-925-9, s. 23-25.

⁴³ Tamtéž. s. 26.

⁴⁴ Tamtéž. s. 27-28.

⁴⁵ Tamtéž. s. 30.

⁴⁶ BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-271-0553-3, s. 421.

⁴⁷ Tamtéž. s. 30-31.

3. Nová média

Jaká je definice pojmu nová média? Opět neexistuje pouze jedna správná odpověď. Jakub Macek ve své práci *Úvod do nových medií* je popisuje spíše jako digitální, jelikož každá média v rané fázi fungování mají označení „nová“. Digitální média jsou tedy snadněji dostupná pro větší počty konzumentů. „*Tato média zkrátka spojuje to, že jsou založena na digitálním kódování obsahu, což zásadním způsobem ovlivňuje jejich technologické vlastnosti a do značné míry i způsoby, jimiž jsou užívána ke komunikaci.*“⁴⁸ Z tohoto tvrzení tedy vyplývá, že rozdíl mezi starými a novými médii je ten, že nová jsou zdigitalizovaná.

Digitalizace urychlila a zmodernizovala výrobu všech médií, a částečně zastínila ta tradiční. Klesla čtenost deníků, oslaben byl také zájem o televizní pořady a poslech rozhlasu. Média na to reagovala posílením existence na internetu.⁴⁹ Tiskoviny začaly vycházet v online verzi. Mohou být zpoplatněny, zdarma nebo kombinace obojího. V současnosti to je zcela běžná praxe.⁵⁰

3.1 Nová média a publicistika

Rozdíl mezi novými a tradičními médii jsme si již vysvětlili. I přesto bych se ráda vrátila k rozdílům publikování na internetu a v tradičních médiích (noviny atd.) Vojtěch Bednář uvádí ve své knize *Internetová publicistika* hned několik znaků, které zároveň definují publicistiku na internetu a sice: čas, interaktivnost, konkurence a provázání informací. Abychom to tedy rozvedli: informace jsou díky internetu podávány s minimální časovou prodlevou a mohou být častěji aktualizovány. V prostředí internetové publicistiky je interaktivita čtenářů na místě, jejich zpětná vazba může samotný obsah dotvářet. Velké množství zpravodajských webů tvoří obrovskou konkurenci. Jak Bednář tvrdí: „*Tak vzniká neustále srovnávání webových médií mezi sebou-pro někoho je to jev nepřijemný, pro jiné inspirující. Uživatelé internetu jsou, jak dokazují opakované výzkumy, velmi „nevěrnými zákazníky”, mimo jiné i pokud jde o webová média.*“⁵¹ Oproti tomuto tvrzení stojí fakt, že internet také divákovi umožňuje

⁴⁸ MACEK, Jakub. *Úvod do nových medií*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2011. ISBN 978-80-7464-025-4, s. 14.

⁴⁹ BEDNÁŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-271-0553-3, s. 417-421.

⁵⁰ VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada Publishing, 2015. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-4178-9, s. 240-245.

⁵¹ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3452-1, s. 30.

sledovat více obsahů současně, hypertext udržuje čtenářovu pozornost, odkazuje tak na další související informace a drží čtenáře u obrazovky.⁵²

3.2 Internet

Abychom se mohli se mohli začít zabývat fungováním časopisů (*Respektu*) na internetu, musíme si tento pojem definovat. Opět je těžké najít jednotnou definici, já použiji tu od Lubomíra Nondeka a Lenky Řenčové z knihy *Internet a jeho komerční využití a sice, že internet je „globální počítačová síť, která má několik milionů účastníků a která poskytuje různé služby, zejména přístup k hypertextovým dokumentům (World Wide Web), elektronickou poštu (e-mail), audiovizuální přenos, přenos datových souborů a programů atd. Je to volně organizovaná mezinárodní spolupráce propojených autonomních sítí, která umožňuje komunikaci připojených počítačů díky dobrovolnému přijetí a dodržování standardních protokolů a procedur. Internet nikdo nevládní ani neřídí.*⁵³

3.2.1 Publicistika na internetu

Je jasné, že je rozdíl mezi publikováním nějakého obsahu v tištěné podobě a publikováním na internetu. U nás s tím byl v devadesátých letech problém, jelikož k publikaci novin (i jiných mediálních obsahů) je třeba souhlas autorů a dalších „dodavatelů“. Toto pravidlo bylo v začátcích zcela ignorováno. To se po několika letech změnilo. Milan Stibral ve svém textu *Komu patří informace na internetu?* to přisuzuje vývoji legislativy. Tak se uzákonilo tzv. „autorské právo“ a „ochrana databází“. S tím souvisí další bod, a to respektování určitých pravidel týkajících se publikace na internetu. Jako poslední Stibral zmiňuje mezinárodní zkušenosti s tímto problémem.⁵⁴

Společně s nárůstem popularity internetu rostla i potřeba „překlápět“ informace z tradičních médií do virtuálního prostoru. Mezi prvními byl týdeník *Mladý svět*. Později ho následovali deníky *Slovo* a *Lidové noviny*. V devadesátých letech byly však internetové stránky vytvářeny stále jen za účelem propagace. V současné době je běžnou praxí vyhledávat aktuální informace nejdříve na internetu. Za to může snadné filtrování informací, rychlost, praktičnost, a tudíž snadnější vyhledávání dané informace.⁵⁵

⁵² BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3452-1, s. 29-31.

⁵³ NONDEK, Lubomír – ŘENČOVÁ, Lenka. *Internet a jeho komerční využití*. Praha: Grada Publishing, 2000. ISBN 80-7169-933-0, s. 10.

⁵⁴ JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-7178-925-9, s. 64-67.

⁵⁵Tamtéž. s. 67.

V současné době se obsahy publikují i na sociálních sítích. Definice sociálních sítí ze sociologického hlediska je prostá. Jde o skupinu navzájem propojených lidí, kteří se seskupují na základě společných zájmů nebo jiných důvodů. Co se týče internetových sociálních sítí, ty definuje Antonín Pavlíček ve své práci *Nová média a sociální sítě* jako „...každý systém, který umožňuje vytvářet a udržovat seznam vzájemně propojených kontaktů, přátel.“⁵⁶

I přesto, že hlavním cílem sociálních sítí je spojovat uživatele a umožňovat jejich komunikaci, v posledních letech se začala zaměřovat na další doplňkové služby, které lákají uživatele trávit na nich delší čas (fanouškovské stránky, reklamy atd.)⁵⁷ Právě reklamu začaly využívat různé firmy, jelikož je v tomto případě velkou výhodou přesné zacílení na vybrané skupiny uživatelů. Některé weby využívají sociální sítě nejen jako reklamu, ale i jako prostor pro rozšíření svých obsahů.⁵⁸ Tento případ se týká i různých mediálních kanálů, tedy i časopisu *Respekt* a jeho účtů na sociálních sítích.

⁵⁶ PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1, s. 125.

⁵⁷ Tamtéž. s. 125.

⁵⁸ Tamtéž. s. 143-145.

4. Respekt

Respekt je český nezávislý společenskopolitický týdeník, který se zabývá aktuálním domácím i zahraničním děním, především se věnuje ekonomickým, politickým a kulturním tématům. Jako *Respekt* začal týdeník vycházet v roce 1990. Vyvinul se z periodika *Informační servis*, který vycházel od roku 1989. Momentálně patří mezi nejčtenější týdeníky v České republice. „*Respekt patří mezi nejcitovanější česká média a přinesl řadu investigativních odhalení, která mimo jiné vedla k demisi mnoha politiků z nejvyšších státních funkcí. Na jeho stránky přispívají významné osobnosti z různých oblastí lidské činnosti.*“⁵⁹ Tím pádem můžeme říct, že *Respekt* se řadí nejen mezi nejčtenější ale i mezi nejvlivnější týdeníky v ČR.

V roce 2016 *Respekt* se sám charakterizoval a popisoval následovně: „*Týdeník Respekt si od svého vzniku v roce 1990 udržuje pozici vlivného názorového týdeníku. Na svých stránkách shrnuje a analyzuje nejdůležitější politické, ekonomické a kulturní zprávy z České republiky a ze zahraničí. Dobré jméno Respekt získal zejména díky investigativní a reportážní žurnalistice. Týdeník vychází v nákladu 25 tisíc kusů a každý týden ho čte přibližně 105 tisíc čtenářů.*“⁶⁰ Dalo by se říct, že náklad a čtenost každým rokem pozvolna stoupá. V roce 2020 stoupl náklad na 35 tisíc výtisků a současná čtenost se pohybuje kolem 171 tisíc.⁶¹

Jeho důležitost v dějinách české žurnalistiky a pozici v současnosti popisuje například i český novinář Miloš Čermák. Ten se v roce 2006 k *Respektu* vyjádřil následovně: „*Asi žádné jiné jednotlivé médium neovlivnilo českou žurnalistiku po listopadu 1990 tak významně jako Respekt. Počátkem devadesátých let do ní přinesl nový styl, který v té době působil jako zjevení. Nezávislost v pojetí Respektu nebyla ideálním stavem, kam novinářský profesionalismus má směřovat, nýbrž východiskem, kde teprve začíná. Nezávislost nikoliv jako absence názoru či falešná objektivita, nýbrž nezávislost vnitřní, vycházející ze způsobu práce či obecněji ze způsobu myšlení.*“⁶² Toto vyjádření zapříčinilo tzv. krizi *Respektu*. Čermák se v roce 2006 pod vedením Zdeňka Bakaly stal jeho ředitelem. Mnoho členů redakce nesouhlasilo

⁵⁹ Respekt. *Economia.cz* [online]. 2019. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.economia.cz/wp-content/uploads/2019/02/respekt.pdf>

⁶⁰ Martin M. Šimečka v čele Respektu. *Respekt.cz* [online]. 2006. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tiskove-zpravy/martin-m-simecka-v-cele-respektu>

⁶¹ Výzkum čtenosti tisku. *Unievydavatelu.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti

⁶² Respekt končí? Kvůli Čermákovi? Ne. *Cermak.blog.respekt.cz* [online]. 2006. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://cermak.blog.respekt.cz/respekt-konci-kvuli-cermakovi-ne/>

s Čermákovým vedením a plánovanými změnami obsahu, proto došlo k hromadnému podání výpovědí.⁶³

4.1 Historie a vznik Respektu

Vznik a počátky *Respektu* úzce souvisí s revolučním rokem 1989 a jeho událostmi. Za jeho zakladatele můžeme považovat chartisty a samizdatové vydavatele Ivana Lampera, Jana Rumla, Viktora Karlíka a Jáchyma Topola, kteří se sešli v bytě Alexandra Vondry, mluvčího Charty 77. Tyto lidi spojovala společná minulost, a to práce na časopisech *Sport* a *Revolver Revue*. Ti se shodli, že je nutno uspokojit poptávku po pravdivých necenzurovaných informacích, o tom, co se v Praze dělo. Tak vznikl plán: vytvořit tiskovinu, kde budou všechny informace snadno dostupné. Tak 21. listopadu 1989 vyšlo první číslo *Informačního servisu*.⁶⁴ „Bylo jedenáct hodin v noci 20. listopadu 1989 a světlo světa spatřilo první číslo *Informačního servisu*: čtyři sešíváčkou scvaknuté papíry, které se množily na cyklostylu a rychle roznášely po Praze a pak šířily dál do revolucí zachváceného Československa,“⁶⁵ tak popisuje současný šéfredaktor Erik Tabery začátky časopisu ve speciálním vydání *Respektu* ke dvacetiletému výročí od sametové revoluce.

Poptávka po těchto informacích a náklady na vydávání několika tisíců výtisků si vyžádaly, že se redakce musela přesunout do větších prostor s lepším vybavením. Nakonec sídlila v galerii U Řečických. První týdny *Informačního servisu* byly jedna velká improvizace. Noviny vycházely i několikrát za den, pracovalo na nich kolem čtyřiceti lidí, kteří psali za finanční podpory a darů od přicházejících lidí. Ti si sem přicházeli nejen pro informace, ale přinášely i vlastní informace. Výtisky byly rozváženy do dalších měst, mimo jiné také na Slovensko.⁶⁶

Až na jaře 1990, konkrétně 14. března vyšlo první číslo pod oficiálním názvem *Respekt*. Myšlenky o týdenní periodicitě vznikly už za časů *Informačního servisu*, avšak tento název už byl jakýmsi přežitkem. O tom, jak nový titul vznikl, koluje několik historek, uvažovalo se například o Reflexu nebo Zrcadlu (podle německého *Spiegel*). A proč tedy právě *Respekt*? Na to autoři odpovídají v úvodníku jeho prvního čísla: „*Respekt je možné projevit a na druhé straně si ho získat. Projevem respektu však není neutříděné přebírání všech názorů a informací,*

⁶³ AUST, Ondřej. Redakce Respektu dala výpověď. *Lidovenoviny.cz* [online]. 2006. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/redakce-respektu-dala-vypoved.A060923_000717_ln_domov_fho

⁶⁴ Týdeník Respekt: Rok jedna. *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2014/48/rok-jedna>

⁶⁵ TABERY, Erik. *20 let očima Respektu: nejdůležitější události na stránkách Respektu 1989-2009*. Praha: Respekt Publishing, a.s., 2009, s. 3.

⁶⁶ Tamtéž. s. 3-4.

keré máme k dispozici, ale právě pozornost těm, které si svou povahou, pravdivostí a upřímností respekt zaslouhují.“⁶⁷

Sami autoři uznávají, že mimo samizdatovou tvorbu byli, co se týče novinářské branže začátečníci, což se dalo brát jako výhoda i nevýhoda. Budovali tak tento časopis od základů a na něm se zároveň učili. *Respekt* jako jeden z mála úspěšných tiskovin nemá kořeny v normalizačních dobách, tudíž byl po revoluci atraktivní pro zahraniční hosty a návštěvy. Co se týče mediality, byli posíláni právě k *Respektu*. Dokládá to velké množství rozhovorů s různými hosty. Mezi významnými osobnostmi z českého literárního prostředí, které poskytly rozhovor můžeme zmínit například spisovatele Nikolaje Stankoviče, básníka Lukáše Marvana, překladatelku Alenu Bláhovou nebo spisovatele Jáchyma Topola, který do *Respektu* i sám přispíval.⁶⁸

Už od počátku fungování měli hlavní protagonisté jasno o směřování a kompozici celého časopisu, přičemž inspirace v tomto směru byla čerpána ze zahraničí. Jak sám Erik Tabery uvádí v rozhovoru s Josefem Pazderkou: „*Zahraniční inspirace byla a je spíše volná, odvozovala a odvozuje se od anglosaské novinářiny, kde funguje silný editorský systém, kdy se s textem dlouho pracuje, než jde do tisku.*“⁶⁹

4.2 Vlastnictví

Respekt, jakožto menšinový časopis, jak uvádí Köpplová v knize *10 let v českých médiích*, byl a je závislý na finanční podpoře.⁷⁰ Ve svých začátcích byl finančně podporován především samizdatově a byl tak nucen po skončení této fáze najít silného finančního partnera. Až v roce 1994 se jím stala mediální společnost MAFRA, jež byla v té době největší v republice. Společně s *Respektem* vydávala například deník *Mladá fronta*. MAFRA byla vlastníkem dohromady dva roky, poté prodala svůj podíl Karlu Schwarzenbergovi. Jelikož byl Schwarzenberg hradním kancléřem působícím v politice, začaly se množit pochybnosti o objektivitě a obsahové blízkosti *Respektu* s jeho politickým smýšlením. Vojtěchovská

⁶⁷ Týdeník *Respekt*: Rok jedna. *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2014/48/rok-jedna>

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Kvalitní novinářina má být jako rána do žaludku, říká Tabery o třicátinách *Respektu*. *zpravy.aktualne.cz* [online]. 2019. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/dokud-to-pujde-budeme-delat-maximum-rika-tabery-o-tricatyach/r~e74d9a16eaa11e9ac760cc47ab5f122/>

⁷⁰ JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-7178-925-9, s. 83.

s Jirákem to ale v článku *České týdeníky dnes* hodnotí jako Schwarzenbergovu snahu o vybudování liberálního časopisu, který bude kritický k politické elitě.⁷¹

Avšak časopis byl od roku 1996 stále ve ztrátě, a tak se v červnu 2006 stal většinovým spoluvlastníkem podnikatel Zdeněk Bakala. V roce 2007 vlastnil ve společnosti R-Pressé 55,5 %.⁷² Vstup kontroverzního Bakaly do *Respektu* a jmenování Miloše Čermáka coby nového ředitele vyvolalo hromadné podání výpovědí většiny členů redakce. Bylo to především kvůli Bakalově kauze s OKD. „*Již Bakalův vstup do mediální sféry podnítil debatu o vztahu majitele a redakce a limitech redakční nezávislosti (zvláště v souvislosti s oznámením rozhodnutí redakce, že o aktivitách majitele psát nebude, a to kvůli čtenářům, kteří každý text o majiteli čtou s podezřením a nedůvěrou. Ani oni ale ani my sami bychom při nejlepší vůli neměli stoprocentní jistotu, jestli naše psaní podvědomě neovlivňuje vztah k vlastníkovi.*“⁷³ Takto popisuje tento problém Petr Bednařík a spol. v knize *Dějiny českých médií*. Zmíněná událost tak zapříčinila několik změn ve vedení, ale i v podobě časopisu, a dotkla se také jeho ceny.

V roce 2012 došlo k odkoupení zbylých akcií *Respektu*, a to Bakalovou společností *Economia*. Ta je vlastníkem tohoto týdeníku i v současnosti. Opět se zde vyskytly jisté pochybnosti o možném ovlivnění obsahu. Na tyto otázky reagoval šéfredaktor Erik Tabery v roce 2013 následovně: „*Respekt není deník, který musí psát o všem, co se děje kolem, jsme názorový týdeník. Zřejmě jen málokdo by oponoval tomu, že chválit svého majitele by působilo nepatřičně. Pokud ale nemáme někoho chválit, nemůžeme ho ani kritizovat. I proto jsme se rozhodli, že o aktivitách našeho majitele – Zdeňka Bakaly – nepíšeme.*“⁷⁴

Economia, založena v roce 1990, je jednou z největších mediálních společností v České republice. Mimo *Respekt* vydává několik dalších týdeníků, jako například *Ekonom*, *Obchodní věstník* a odborné časopisy jako *Právní rádce*, *Logistika* atd. Dále nesmíme opomenout deník *Hospodářské noviny*. Od roku 2013 je také majitelem internetových portálů jako *Aktuálně.cz*, *Atlas.cz*, *Centrum.cz* atd.⁷⁵

⁷¹ VOJTĚCHOVSKÁ, Martina – JIRÁK, Jan. *České týdeníky dnes: Je důvod k radosti?* Přítomnost. jaro 2005. ISSN: 1213-0133, s. 49-51.

⁷² Bakala získal většinový podíl v *Respektu*. *idnes.cz* [online]. 2007. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/bakala-ziskal-vetsinovy-podil-v-respektu.A070611_154440_ekonomika_spi

⁷³ BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-271-0553-3, s. 421.

⁷⁴ Editoral: Bakala, OKD a *Respekt*. *Respekt.cz* [online]. 2013. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2013/39/editorial-bakala-okd-a-respekt>

⁷⁵ O nás. *Economia.cz* [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.economia.cz/o-nas/>

4.3 Redakce Respektu

U zrodu *Respektu* stál Jan Ruml, který se také v roce 1990 stal prvním šéfredaktorem. Ještě ten samý rok ho vystřídal Ivan Lamper, jelikož Ruml odešel pracovat na ministerstvo vnitra. Ten v této funkci setrval do roku 1994 a dodnes pracuje jako redaktor a editor. Dalšími šéfredaktory byli Vladimír Mlynář (1994-1997), Martin Fendrych (1998), Petr Holub (1998-2002), Tomáš Němeček (2003-2005), Marek Švehla (2005-2006), Martin M. Šimečka (2006-2008) a od ledna 2009 až do současnosti je jím Erik Tabery.⁷⁶ S *Respektem* se spojil již v roce 1997 a od roku 1999 byl jeho redaktorem. Věnuje se především politickým komentářům a napsal knihy jako *Vládneme, nerušit*, *Opuštěná společnost* a *Hledá se prezident*, kde se zabývá politickými tématy. Obě tyto knihy byly nominovány na Magnesii Literu a je držitelem několika dalších prestižních cen.⁷⁷

Žádnými výraznými změnami od svého vzniku redakce neprošla. Mezi současnými redaktory jsou i ti, kteří zde působí od samotného vzniku, tedy od roku 1990. Jsou to například již zmiňovaný Ivan Lamper, ale také Jaroslav Spurný. Dalšími výraznými členy redakce jsou zástupci šéfredaktora Marek Švehla a Ondřej Kundra. Švehla je členem od roku 1994, píše především komentáře a Kundra přispívá od roku 1999, ale členem je až od roku 2002. Dalšími redaktory jsou Petr Třešňák, Martin Uhlíř, Jiří Sobota a další. Ženy zde zastupuje například Ivana Svobodová a Silvie Lander.⁷⁸

Jelikož je hlavním tématem této práce literatura v *Respektu*, stěžejní pro mě bude kulturní rubrika. Jejím vedoucím je Jan H. Vitvar, který má také na starosti literární přílohy. Dalšími přispěvateli jsou například Pavel Kroulík a Hana Řičicová, kteří se věnují knižním recenzím, stejně jako Pavel Turek, Jindřiška Bláhová, kteří se věnují hudbě a filmům, a další.⁷⁹

Neměli bychom opomenout ještě jednoho člena redakce, jímž je autor ilustrací a ikonických obálek Pavel Reisenauer. V redakci *Respektu* je od roku 1991 a za tu dobu získal několik cen. Můžeme tvrdit, že právě jeho ilustrace dodávají další rovinu reflexe společenských událostí, neopomenutelný styl a vzhled celého časopisu.⁸⁰

⁷⁶ O Respektu. *Respekt.cz* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/o-respektu>

⁷⁷ Erik Tabery. *Respekt.cz* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/autori/erik-tabery>

⁷⁸ Autoři. *Respekt.cz* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/autori>

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Autoři. *Respekt.cz* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/autori>

Obrázek 1: Změna vzhledu obálek v průběhu let

4.4 Fungování Respektu na internetu

Už v roce 1996 založil *Respekt* své internetové stránky (*Respekt.cz*), jako mnoho dalších médií v devadesátých letech. Avšak současná podoba stránek se začala formovat až v roce 2015. Hlavní změnou byl přechod na tzv. responzivní web, což znamená, že formát stránek se přizpůsobí čtenářovu zařízení, na kterém si stránky prohlídí (počítač, telefon). To je důležité hlavně pro předplatitele elektronického vydání. I když *Respekt* vychází každé pondělí, pro internetové předplatitele je nové číslo k vidění už v neděli. Celkově byl změněn i jeho grafický vzhled.⁸¹

Vzhled hlavní strany určují aktuální články a mění se každý den. Nahoře uprostřed můžeme najít hlavní lištu, kde si můžeme vybrat z rubrik komentáře, agenda, kontext, rozhovory a podcast. V těchto rubrikách, stejně jako ve všech ostatních, jsou články řazeny podle jejich aktuálnosti. Pokud uživatel není zároveň předplatitelem, nemusí se mu všechny články otevřít. Stejně tak to je v případě archivu, který nalezneme vlevo nahoře. Zde najdete všechna čísla *Respektu* od roku 1990. Jednotlivá vydání jsou seřazena podle roku vydání.

⁸¹ TABERY, Erik. Vítejte na novém webu Respektu. *Respekt.cz* [online]. 2015 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/editorial/vitejte-na-novem-webu-respektu>

Můžete nahlédnout do jejich obsahu, avšak po rozkliknutí některých článků se zobrazí jen do čtvrtiny a čtenář je vyzván k zaplacení předplatného. Předplatitel má neomezený přístup do celého archivu. Ve spodní části strany naleznete informace o aktuálně vydaném čísle, seznam uživatelsky nejčtenějších článků a odkazy na další zajímavé aktuální články. Pro hledání konkrétních informací může uživatel využít „lupy“, ikony, která se nachází v hlavní liště. Tato funkce začne filtrovat všechny články z archivu, tedy všechny články od roku 1990. Uživatel může hledat podle názvu, autora článku, rubriky nebo roku vydání.⁸²

Obrázek 2: Titulní strana internetové stránky Respekt.cz

Na podobném principu funguje aplikace *Respekt*, která vznikla v roce 2019 a je dostupná všem předplatitelům využívajícím mobilních telefonů nebo tabletů. I tady najde čtenář nejnovější články, informace, kompletní archiv a jednotlivá vydání.⁸³

V roce 2006 *Respekt* založil blog (*Blog.respekt.cz*). Ještě v současné době je aktivní, ale není tak hojně navštěvován jako internetové stránky.⁸⁴ Jsou zde publikovány články různých blogerů, čtenářů *Respektu*, kteří se volně a zdarma zaregistrovali (noví příspěvatelé ale musí být schváleni správcem stránky). Píší zde své názory především na politické a společenské události. Najdeme tu ale i recenze na vybrané knižní tituly (tímto tématem se podrobněji budu zabývat v kapitole Literární texty *Respektu* na internetu). Každý si zde může vytvořit uživatelský účet a plně se zapojit do konverzace a diskusí pod příspěvky, což bylo také účelem

⁸² Titulní strana. *Respekt.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/>

⁸³ ISCHIA, Michal. Vychází nová aplikace *Respektu* pro Android a iOS. *Respekt.cz* [online]. 2019 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/redakce/vychazi-nova-aplikace-respektu-pro-android-a-ios>

⁸⁴ SEDLÁK, Jan. *Respekt* spustil verzi pro iPad. *Zive.cz* [online]. 2011 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.zive.cz/bleskovky/respekt-spustil-verzi-pro-ipad-vychazet-bude-o-den-drive-obrazky/sc-4-a-156996/default.aspx>

celého blogu. Na úvodní straně jsou články řazeny postupně podle toho, jak jsou přidávány. V krátkém menu je abecední seznam všech přispívajících autorů.⁸⁵

4.5 Kulturní rubrika

Kulturní rubrika se zabývá velkým množstvím kulturních odvětví. Věnuje se například filmům a seriálům, hudbě, výtvarnému umění jako malířství, architektuře a mimo jiné literatuře. Od roku 2006 je jejím vedoucím Jan H. Vitvar.

Do roku 2007, kdy došlo ke změně formátu celého *Respektu*, byla všechna tato témata psána v rubrice „scéna“. Ta měla podobný obsah jako dnešní kulturní rubrika. Obsahovala oddíly jako Hudba, Televize, Výstavy, Knihy, Divadlo a Kulturní tip. Rubriku vždy uváděl nebo uzavíral sloupek *Mimochodem*⁸⁶, v jehož psaní se střídalo několik autorů jako například Tereza Brdečková, Jaroslav Formánek, Viktor Šlajchrt a další.⁸⁷ Všechny ostatní oddíly informovaly čtenáře o novinkách pro daný týden. Oddíl hudby odkazoval na nově vycházející alba, Televize doporučovala zajímavé filmy a seriály v TV programu, stejně jako Divadlo, Výstavy a Knihy. Množství zmíněných knižních titulů se každé číslo lišilo. S názvem autora a jeho díla obsahoval titulek ještě nakladatelství a počet stran. Následovalo jen krátké shrnutí obsahu, popřípadě děje a nějaké základní informace. Byli zde jmenováni jak domácí, tak i světoví autoři a tituly. Kulturní tip byl to nejlepší ze zmiňovaných odvětví kultury, mohlo se jednat o knihu, divadelní představení atd.⁸⁸

Můžeme říct, že vzhled rubriky, jaký známe dnes, se zrodil v roce 2007 s celkovou změnou *Respektu*. Současná podoba kulturní rubriky má podobné složení jako předchozí rubrika Scéna. Počet jejích stránek se číslo od čísla liší. Jeho oddíly jsou Film, kterému se věnuje především filmová kritička Jindřiška Bláhová, a Hudba, toto téma zpracovává Pavel Turek. Dále jsou to Styl, Výstava a Literatura. V některých číslech můžeme najít i tzv. Mix, kde na většinou dvou stranách jsou shrnuty nejdůležitější okamžiky ze všech zmiňovaných kulturních odvětví např.: deska týdne, fotografie týdne, koncert týdne atd., ale také nekrology a články kratšího rozsahu.

Dále zde můžeme najít recenze, články o uměleckých dílech a jejich autorech z různých oblastí. Čtenář dostává aktuální informace o současném kulturním dění. Mimo to se zde objevuje pravidelný sloupek Karolíny Vránkové, *Co se nosí* a článek *Dělníci kultury*. Celé

⁸⁵ Blog. *Blog.respekt.cz* [online]. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://blog.respekt.cz/>

⁸⁶ V této práci píšu oddíly rubriky bez kurzívy a vlastní články s kurzívou.

⁸⁷ *Respekt*. Praha: Economia. 2006, 42(52). ISSN: 0862-6545.

⁸⁸ Tamtéž.

to můžeme nazvat jako takové kulturní shrnutí uplynulého týdne. A to nejen z českého prostředí, ale i světového. Co se týče literárních témat, jsou zde zmiňovány především akce spojené s literaturou, jako například knižní veletrhy a další akce.⁸⁹

Jelikož je stěžejním tématem této práce literatura, musíme trochu blíže analyzovat literární část kulturní rubriky. V každém čísle *Respektu* je literatuře věnován odlišný počet stránek, i jeho obsah se žánrově liší. Najdeme zde ale především recenze na domácí i světové tituly pod názvem *Knižní tipy*, popřípadě rozhovory s některými jejich autory. Ve většině případů je píše vedoucí rubriky Jan H. Vitvar a redaktor Pavel Kroulík, který má na starosti literární recenze.⁹⁰ Dává se zde ale prostor i pro hostující přispěvatele tzv. externisty, například jako redaktor Jan Lukavec z *iLiteratury.cz*, spisovatel Stanislav Biler, spisovatelka Markéta Pilátová a mnoho dalších.⁹¹

4.5.1 Literární témata v kulturní rubrice

Základním tématem je současná a aktuální literatura. Podle Jana H. Vitvara se *Respekt* soustředí především na literaturu faktu, která je pro něj důležitá.⁹² Je to právě literatura faktu, která má určité společenské přesahy a někdy slouží jako zdroj informací pro články. V tomto případě jde o paměti, životopisy, nonfikční literaturu atd. Jde především o politická, historická a kulturní témata. Dále se redaktoři soustředí na další, vedlejší žánry jako próza, poezie, komiks, dětská literatura atd. Na některé žánry jsou určeni redaktoři, nebo externisté, kteří se jim speciálně věnují. Například komiksy se v *Respektu* zabývá Kateřina Čopjaková.⁹³

Nedílnou součástí literárního světa jsou literární ceny. *Respekt* sleduje nejen ty domácí, ale i zahraniční. Z domácích jde hlavně o Magnesii Literu, Cenu Jiřího Ortena, ze zahraničních můžeme jmenovat Nobelovu cenu za literaturu, Médicis, Booker Prize nebo Pulitzerovu cenu. Na toto téma jsou psány reportáže, rozhovory s autory nebo recenze na nominované a vítězné knihy. Zmiňování jsou také redaktoři *Respektu* a jejich úspěchy v literárních a novinářských cenách. Například v roce 2019 získal Ondřej Kundra Cenu Ferdinanda Peroutky⁹⁴ a v roce 2018 získali Erik Tabery a Marek Švehla Magnesii Literu.⁹⁵

⁸⁹ *Respekt*. Praha: Economía. 2020, 6(52). ISSN: 0862-6545.

⁹⁰ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

⁹¹ *Respekt*. Praha: Economía. 2020, 11(52). ISSN: 0862-6545.

⁹² Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ JAROŠ, Milan. Cena Ferdinanda Peroutky pro Ondřeje Kundru. *Respekt.cz* [online]. 2019. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/galerie/cena-ferdinanda-peroutky-pro-ondreje-kundru>

⁹⁵ Nominace na Magnesii Literu mají Erik Tabery a Marek Švehla. *Respekt.cz* [online]. 2018. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/denni-menu/nominace-na-magnesie-literu-maji-erik-tabery-a-marek-svehla>

Také knižní veletrhy a další literární akce, jako publikace, křty atd., jsou pro literaturu stejně důležité jako literární ceny. *Respekt* se snaží své čtenáře o těchto proběhlých nebo budoucích akcích informovat. Většinou najdeme zmínku nebo pozvánku v části rubriky Mix. Můžeme zmínit český největší knižní veletrh – Svět knihy, Knižní lázně a ze zahraničních Frankfurtský knižní veletrh, Lipský knižní veletrh atd. Dále akce jako Týdny finské literatury, Měsíc autorského čtení atd.

Stejně tak můžeme v oddílu Mix nalézt nekrology, což jsou články vzpomínající na zemřelou osobu, sepsané krátce po její smrti. Za rok 2021 bylo napsáno celkem 24 nekrologů významných osobností z různých kulturních oblastí. Mezi literáty můžeme zařadit například překladatele Miroslava Jindru, Jiřího Červenku a Josefa Kolmaše.

4.6 Žánrová skladba příspěvků o literatuře

Jelikož se v této práci zabývám literaturou v *Respektu*, tedy časopisu, setkáme se zde hlavně s publicistickými žánry. Dle mého názoru je celý jeho obsah dosti různorodý a podává čtenáři dostatečné množství různě zpracovaných informací. Pro plnohodnotnější obsah musí navštívit ale i internetové stránky *Respekt.cz*, kde nalezneme zvukové záznamy v podobě podcastů, videa a další fotografie, které v tištěné podobě nenajde.

V této kapitole se budu věnovat jen těm žánrům, které zpracovávají literární témata a věnují se nějakými dalšími způsoby literatuře. Tedy těm, co jsou obsaženy v kulturní rubrice.

4.6.1 Recenze

Recenze dnes řadíme do běžně používaných publicistických žánrů. Jedná se o shrnující kritické posouzení uměleckého nebo vědeckého díla. Informuje o všech složkách díla a jejich vzájemných vztazích, koncepci a uvádí dílo do širších společenských souvislostí.⁹⁶ Čtenář tak dostává informace, ze kterých může vyvodit, zdali je pro něj obsah vhodný. Dá se říci, že recenze může dnes psát každý. Můžeme se s nimi setkat v tisku, ale i na internetu. Rozdíl ovšem bude ale v odbornosti textu, proto dělíme recenze na odborné a neoborné.⁹⁷

Podle Jana H. Vitvara jsou recenze jednou z nejdůležitějších součástí kulturní rubriky, obzvlášť co se týče literárního obsahu, protože se objevují skoro v každém čísle. I přes jejich literární obsah se snaží najít určité společenské přesahy, aby recenze nebyla jen o knize, ale například o autorovi, jeho společenském vlivu atd. V *Respektu* je budeme hledat především

⁹⁶ VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 109.

⁹⁷ Tamtéž. s. 109.

v části *Knižní tipy*, kde najdeme většinou dvě až pět recenzí různého rozsahu na knihy, které aktuálně v té době vyšly.⁹⁸

Recenze si v *Respektu* píše sami redaktoři, popřípadě pravidelní tzv. externisté. To jsou lidi, kteří nejsou zaměstnáni v *Respektu* na plný úvazek, jen s ním čas od času spolupracují. Podle Vitvara je to proměňující se skupina asi deseti lidí, jelikož je v dnešní době náročné najít někoho, kdo se literárním recenzím věnuje a píše s nějakou určitou odborností, úrovní a je navíc spolehlivý. K tomu se *Respekt* snaží utvářet vlastní skupinu těchto recenzentů, kteří nepíší pro konkurenční media. Někteří externisté se zabývají jen určitými žánry jako komiksy, dětská literatura atd.⁹⁹

O výběru knih rozhodují také z větší části sami redaktoři. I externisté přicházejí s tituly, které chtějí publikovat. Mimo to Pavel Kroulík je v pravidelném kontaktu s nakladatelskými domy (Odeon, Host atd.). Ty samy nabízí knihy, co by mohly být pro *Respekt* atraktivní. Podle Vitvara jsou v tomto případě také rozhodující výsledky některých literárních cen např. Magnesia Litera, Nobelova cena za literaturu atd.¹⁰⁰

4.6.2 Rozhovory

Rozhovor jasně patří mezi publicistické žánry. Jeho cílem je získání informací. Jde vlastně o komunikaci mezi tazatelem a dotazovaným na dané téma. Rozhovory mohou být osobní, telefonické nebo psané, tedy korespondenční. Rozhovory vyžadují delší časovou přípravu. Co se týče profesionálně vedeného rozhovoru, jsou za potřebí zkušenosti a mimo jiné i orientace všech účastníků v probíraném tématu.¹⁰¹

V *Respektu* se upřednostňuje osobní setkání. I za dob pandemie koronaviru redaktoři vyhledávali různé počítačové a jiné alternativy, jak se s dotazovaným spojit. Rozhovory přes korespondenci se podle Vitvara nekonají a nikdy nekonaly.¹⁰²

Podle Jana H. Vitvara jsou rozhovory pro *Respekt* stejně důležité jako pro ostatní noviny a časopisy. Dokládají osobní názory a svědectví lidí z různých společenských vrstev na různá témata. *Respekt* má také samostatnou rubriku s názvem Rozhovor. Redaktoři oslovují

⁹⁸ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Rozhovor. *Moodle.czu.cz* [online]. 2009. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://moodle.czu.cz/scorms/EPE71E/PS002/resources/20.Rozhovor.htm>

¹⁰² Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

a následně vedou rozhovor s osobnostmi různých povolání, profesí a řeší s nimi dané aktuální téma nebo problematiku.¹⁰³

Rozhovor ale můžeme nalézt i jako součást kulturní rubriky. Zde jsou dotazovány osobnosti z různých částí kultury jako například malíři, spisovatelé, hudebníci atd. Rozhovor je většinou realizován pod vedením Jana H. Vitvara, který osobnosti sám podle svého uvážení vybírá a oslovuje. Vždy jde o osobnosti, které hýbou současným kulturním děním a jejich práce má tzv. kulturní přesah.¹⁰⁴ Příkladem může být rozhovor v čísle 25/2020 s Janem Novákem, autorem životopisného románu *Kundera*, který v té době vyšel. Rozhovor je doplněn o samostatnou recenzi na zmiňovanou knihu, také od Vitvara.¹⁰⁵

4.6.3 Podcasty

Podcast v dnešní době patří k častým a oblíbeným způsobům šíření nejrůznějších informací, ty se v tomto případě šíří zvukem. Můžeme tvrdit, že jde o jistou konkurenci stávajícím rozhlasovým stanicím. Podcasty ale mají tu výhodu, že jejich obsah si může posluchač vybírat sám a není omezen vysílací dobou, tudíž si ho může pustit kdy chce a kolikrát chce.¹⁰⁶

Respekt na svých internetových stránkách nabízí širokou škálu různých podcastů na nejrůznější témata, stejně jako mnoho jiných časopisů, novin a zpravodajských internetových portálů. Ve většině případů jde ale spíše o společenská a politická témata. Kulturní témata jsou vůči nim v podstatné menšině, mají zde opravdu omezený prostor. Sám Jan H. Vitvar si je tohoto nepoměru vědom, stejně jako zbytek redakce. Nezpochybňuje důležitost kulturních témat, avšak jak sám tvrdí, v souvislosti se světovým vývojem jsou důležitější témata k diskusím a zpracování v tomto formátu. Myšlena byla pandemie koronaviru a následná válka na Ukrajině.¹⁰⁷

Podcasty má v *Respektu* na starosti především redaktorka Hana Řičicová. Ta se zabývá nejen hlavními politickými tématy, ale i těmi kulturními. Například společně s Jindřiškou Bláhovou a Pavlem Turkem nahrává pořad *Bláhová a Turek se dívají*, kde je rozebírána aktuální seriálová nebo filmová novinka.

¹⁰³ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ *Respekt*. Praha: Economia. 2020, 25(52). ISSN: 0862-6545.

¹⁰⁶ Co je to podcast? *Petrschwank.cz* [online]. 2019. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <http://petrschwank.cz/2019/04/09/co-je-to-podcast/>

¹⁰⁷ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

Co se týče podcastů, do kterých zasahují i literární témata, za zmínku stojí například její pravidelný podcast s názvem *Jak se máte?*, který vznikl na začátku roku 2021. V této době, kdy byla pandemie koronaviru, navštěvovala mladé tvůrce z nejrůznějších kulturních odvětví. Co se týče literátů, můžeme zmínit například básníka a moderátora pořadu *Liberatura* na *Radiu Wawe* Jonáše Zbořila, spisovatelku Kláru Vlasákovou nebo básníka a publicistu Marka Torčíka.¹⁰⁸

Dalším zajímavým podcastem, který se dotýká literárních témat má název *Intelektuálové* a je opět pod vedením Řičicové. V tomto pořadu se představují profily vybraných světových intelektuálů, mezi které patří i někteří spisovatelé, jako například francouzský prozaik a básník Michel Houellebecq.¹⁰⁹

V prosinci 2021 vyšel podcast s názvem *Zkušenost jednotlivce jako trend. Jaká byla literatura roku 2021?* Zde hovoří Řičicová s redaktory Klárou Zajíčkovou, Petrem Horkým a Pavlem Turkem o zajímavých knihách onoho roku. Tento počín je, co se týče podcastu, ojedinělý. V předchozích letech nebylo nahráno nic podobného.¹¹⁰

4.7 Publikování autoři a jejich díla

Co se týče výběru autorů a jejich děl, má redakce *Respektu* svobodnou vůli. Jan H. Vítvar tvrdí, že vybírají to, co si myslí že by mohlo čtenáře zaujmout a zajímat, není žádný autor nebo kniha, kterou by nutně museli publikovat.¹¹¹

Otázkou je, jestli *Respekt* upřednostňuje domácí, nebo zahraniční autory ve svých recenzích a *Knižních tipech*. Podle Vítvara se snaží nedělat v tomto poměru rozdíly, zpětně ale přiznává, že v některých číslech to úplně nevyšlo. Tohoto problému si je ale prý redakce vědoma a snaží se to pokaždé nějak řešit, například tím, že v dalším díle otiskne více literatury světové, když v předchozím vydání bylo víc té domácí a opačně.¹¹² Namátkově jsem vybrala poslední číslo roku 51/2021, kde v *Knižních tipech* je opravdu deset českých beletristických knih a deset zahraničních.¹¹³ V čísle 51/2019 ale byl značný nepoměr, kdy české beletrie bylo sedm a zahraniční jedenáct.¹¹⁴ Co se týče napsaných knižních recenzí, opět jsem namátkově

¹⁰⁸ Osobní rozhovor s Janem H. Vítvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹⁰⁹ Intelektuálové: Michel Houellebecq. *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/podcasty/intelektualove-michel-houellebecq>

¹¹⁰ Zkušenost jednotlivce jako trend. Jaká byla literatura roku 2021? *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/podcasty/zkusenost-jednotlivce-jako-trend-jaka-byla-literatura-roku-2021>

¹¹¹ Osobní rozhovor s Janem H. Vítvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ *Respekt*. Praha: Economia. 2021, 51(51). ISSN: 0862-6545.

¹¹⁴ *Respekt*. Praha: Economia. 2019, 51(51). ISSN: 0862-6545.

vybrala dvě čísla z roku 2020. Například v čísle 33/2020 jsou uveřejněny čtyři recenze, z toho tři na české knihy a jedna na zahraniční, což také není poměrově vyrovnané.¹¹⁵ V dalších čísle 34/2020 jsou také publikovány čtyři recenze, kdy ale tři jsou na světovou literaturu a jedna na tuzemskou.¹¹⁶ Tímto potvrzují, že redakce *Respektu* se opravdu snaží nedělat početní rozdíly mezi publikováním české a zahraniční literatury.

Na otázku, zdali jsou nějakí vybraní autoři, které *Respekt* pravidelně sleduje a popřípadě s každou jejich novou knížkou se k nim vrací, Vitvar neuvedl konkrétní příklady, nýbrž určitě by pravidelný čtenář na nějaké přišel, ať už jde o domácí nebo zahraniční spisovatele. Opět záleží na výběru redakce, která vybírá knihy podle vlastního uvážení, předpokládaných čtenářských preferencí a podle určitých kulturních přesahů.¹¹⁷

Jedním z takto sledovaných zahraničních autorů je například Haruki Murakami, současný populární japonský spisovatel, autor knih *Komtureova smrt* a *Tancuj, tancuj, tancuj* (na obě tato díla byly publikovány recenze). Nebo autor titulů *Quijote* a *Děti půlnoci*, indicko-britský spisovatel Salman Rushdie. Jakmile redakce v nějakém redakčním plánu zaznamená, že vyjdou díla takových spisovatelů, kontaktují nakladatelství, se kterým spolupracují, jestli by jim nemohlo poskytnout knihu v předstihu. Podle Vitvara jim ve většině případů vyhoví.¹¹⁸ Z domácích jmen nezapomeňme na čtenářsky úspěšnou Alenu Mornštajnovou a její romány a další.

4.8 Ostatní rubriky a literární témata

Nejen v kulturní rubrice a literární příloze se můžeme setkat s literárními texty. Jsou jistá témata, která mají kulturní přesah. I v ostatních rubrikách *Respektu* se někdy vyskytnou literární témata, i když to není tak časté. V případě *Respektu* jde především o rubriku *Téma*, kde jde o připomenutí výročí narození nebo úmrtí významných českých spisovatelů, kteří svým konáním ovlivnili českou kulturu, popřípadě výročí vydání jejich knihy, kterou můžeme zařadit do českého literárního kánonu.

Také v rubrice *Kontext* se můžeme setkat se zajímavými články, které jsou opřeny o literární texty, které vyšly nejen u nás, ale i v zahraničí. V neposlední řadě můžeme zmínit *Anketu*, která vychází v každém čísle. Redakce osloví čtyři známé osobnosti a ptá se na otázku, která reaguje na aktuální téma. Někdy se zde objeví otázka směřovaná k literatuře, jako

¹¹⁵ *Respekt*. Praha: Economia. 2020, 33(52). ISSN: 0862-6545.

¹¹⁶ *Respekt*. Praha: Economia. 2020, 34(52). ISSN: 0862-6545.

¹¹⁷ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹¹⁸ Tamtéž.

například jakou knihu by dotazovaní doporučili, jaká kniha vás zachránila v nejhroších chvílích atd.¹¹⁹

4.8.1 Rubrika Téma

Téma je hlavní a jednou z nejrozsáhlejších rubrik celého *Respektu*, jelikož jeden text zabírá 6 až 8 stránek. Můžeme říct, že jde o článek s reportážními prvky, který se věnuje nějakému aktuálnímu tématu. S obsahem této rubriky je také spojena titulní strana časopisu, která na dané téma odkazuje a určuje její vzhled, ať jde o ilustrace Pavla Reisenauera nebo fotografie.

Číslo 2/2020 s názvem *Varování Karla Čapka* vyšlo k výročí 130 let od jeho narození. Autorem článku je šéfredaktor Erik Tabery. Ten zde popisuje a shrnuje nejen osobní život a politické smýšlení Čapka, věnuje se právě i jeho literárním počínům. Zmiňuje zde nejznámější romány, ale píše i o jeho novinářské práci. Článek je doplněn několika fotografiemi a také jedním z jeho posledních textů, který publikoval v *Lidových novinách*.¹²⁰

Číslo 6/2020 se zase věnuje Boženě Němcové. Titulem je *Zázrak jménem Němcová* a vyšlo také k výročí jejího narození, od kterého v té době uplynulo 200 let. Autorkou textu je Silvie Lauder. Článek obsahuje nejen informace o životě této české spisovatelky, autorka se také zabývá otázkou: jak byla Němcová vnímána dříve a jak je vnímána dnes? Jak už napovídá podtitul: „*Dvě stě let od narození Boženy Němcové, ženy, kterou oslavoval Kafka, komunisté i současnost.*“¹²¹ K tématu Němcové se vrací také *Respekt* číslo 4/2021 s titulem *Láska v časech Boženy Němcové*. Toto vydání vyšlo v kontextu natáčení televizního seriálu *Božena*, který byl dokončen v roce 2020 a odvysílán Českou televizí v roce 2021.¹²²

¹¹⁹ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹²⁰ Obsahy jednotlivých článků jsou dostupné pouze předplatitelům *Respektu*. TABERY, Erik. Varování Karla Čapka. *Respekt.cz* [online]. 2020. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/2/varovani-karla-capka?issueId=100435>

¹²¹ LAUDER, Silvie. Zázrak jménem Němcová. *Respekt.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/6/zazrak-jmenem-nemcova?issueId=100439>

¹²² BLÁHOVÁ, Jindřiška. Láska za časů Boženy Němcové. *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/4/laska-v-casech-bozeny-nemcove?issueId=100494>

V březnu 2021, vyšel *Respekt* s titulem *Génius nebo blb?* věnující se postavě Švejka od autora Jaroslava Haška. Číslo vyšlo ku příležitosti oslav sta let od Švejkova prvního vydání. Autorem článku je Jan H. Vitvar.¹²³

Obrázek 3: Obálky čísel s literárními tématy

4.8.2 Rubrika Kontext

Kontext je rozsáhlá rubrika, která přináší aktuální témata. Její texty jsou opírány o veřejné mínění a společenské přesahy. Jejich autoři se zabývají významovými souvislostmi mezi současností a daným tématem. I zde je několik příkladů, kdy se v této rubrice řešila literární témata.

V čísle 29/2020 můžeme najít článek od Erika Taberyho *O zlé knize o Kunderovi*. Článek navazuje na intelektuála Tonyho Judta, který napsal kritiku na dílo Arthura Koestlera. Jeho postoj Tabery přirovnává k přijetí románu Jana Nováka českou veřejností. Dále rozebírá postavení a přijímání Kundery v české společnosti.¹²⁴

Článek v čísle 43/2021 s názvem *Stát versus novinář* napsal Jan H. Vitvar a je napsán k výročí 200 let od narození Karla Havlíčka Borovského. Vitvar se zabývá myšlenkou jak Havlíčkův život, dílo, jednání a vyhnanství v Brixenu ovlivnilo tehdejší přístup k habsburské monarchii a zapříčinilo její pozdější pád?¹²⁵

¹²³ VITVAR, H. Jan. *Génius nebo blb?* *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/9/genius-nebo-blb?issueId=100499>

¹²⁴ TABERY, Erik. *O zlé knize o Kunderovi*. *Respekt.cz* [online]. 2020. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/29/o-zle-knize-o-kunderovi>

¹²⁵ VITVAR, H. Jan. *Stát versus novinář*. *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/43/stat-versus-novinar>

4.9 Literární texty Respektu na internetu

Stejně jako ostatní rubriky časopisu je i ta kulturní zpracována do internetové podoby a publikována na stránkách *Respekt.cz*. Z vlastní zkušenosti ale musím podotknout, že pokud do vyhledávače nezádáte vyloženě *Respekt.cz/kultura* je nemožné se na tuto rubriku přes hlavní stránku dostat.

Když uživatel tak učiní, zobrazí se mi stejný formát hlavní stránky, jen s kulturním obsahem. V hlavní velké dlaždici se objeví aktuální téma a pod ním další články seřazené podle data vydání. Podle toho také může čtenář vyvodit, které články se nacházejí v aktuálním čísle. Takže zde čtenář najde veškeré články, co byly kdy publikovány, jelikož i tato rubrika je propojena s hlavním archivem.

Literární texty, které nenajdete na stránkách ani v tištěných vydáních, jsou na blogu *Respektu*. Příspěvatelé mohou na tuto stránku přidávat a rozebírat různá témata, v některých případech jsou zde i texty o knihách, především recenze. Jelikož jde o volně přístupný blog, dovoluji si říct, že jde o recenze neodborné a nahodilé, dělané na knihy podle výběru samotného autora.¹²⁶

4.10 Literární přílohy

Literární přílohy v *Respektu* má od roku 2007 na starosti vedoucí kulturní rubriky Jan H. Vitvar, který tuto práci převzal od redaktora Ondřeje Nezbedy. Dalo by se říct, že od té doby jsou přílohy plně v jeho režii. Vychází celkem dvakrát ročně, v létě a v zimě. Letní většinou vyjde společně s číslem 26 nebo 27, tedy v období června a července. Druhá příloha je spojena vždy s posledním „vánočním“ časopisem, 51 nebo 52. Počet stran se v každém vydání liší, většinou jde ale o 40 a více stran. Zpravidla je příloha součástí výtisku, kde je výrazně a jednotně graficky oddělena. V posledním čísle 51/2021 vyšla příloha odděleně, jako samostatný sešit a podle Jana H. Vitvara takto bude vycházet trvale v budoucnu, i přes vyšší finanční náklady. Hlavním důvodem je praktičnost pro čtenáře.¹²⁷

Každá literární příloha má vždy zastřešující téma, které vybírá sám vedoucí Vitvar a podle toho se vybírají příspěvky. Za Nezbedy byly texty vybírány nahodile, bez nějakého společného tématu.¹²⁸ Vždy jde o výstižné jednoslovné heslo jako například láska, víra, svoboda atd. Poté jsou postupně oslovováni literární autoři, aby přispěli již svými napsanými,

¹²⁶ Blog. *Respekt.blog.cz* [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: [Respekt.blog.cz](https://respekt.blog.cz)

¹²⁷ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹²⁸ Tamtéž.

ale nezveřejněnými texty, nebo aby napsali nový text speciálně pro *Respekt* na dané téma. Výjimkou byla literární příloha v roce 2015, kdy byli záměrně vybráni umělci, jejichž profesí není literatura. Vitvar se snaží oslovovat vždy nové přispěvatele, pokud to jde. Stejně jako Jan H. Vitvar rozhoduje o složení spisovatelů, vybírá i umělce, jehož ilustrace, fotografie, malby atd. tematicky doplní grafické zpracování.¹²⁹

Hned na úvodní straně přílohy nalezneme kratší předmluvu od Jana H. Vitvara, který zde vysvětluje, proč bylo dané téma zvoleno a za jakým účelem. V některých číslech zde najdeme rejstřík publikujících autorů a jejich děl, uvedený pro větší přehlednost. Za každým textem je graficky zvýrazněný krátký „medailonek“ daného autora – kde je shrnuto odkud pochází, co vystudoval a popřípadě další jeho díla a ceny, které za ně obdržel. Stejným způsobem je zde zmíněn výtvarník nebo fotograf, jehož díla doplňují přílohu.¹³⁰

4.10.1 Letní příloha

Letní přílohy se vždy věnují zahraničním autorům a jejich knihám. Čtenáři si tak mohli přečíst literární příspěvky například z Turecka, Německa nebo Španělska. Jednou za dva roky se redakce snaží vracet ke slovenským textům. *Respekt* v tomto případě spolupracuje s brněnským nakladatelstvím Větrné mlýny, které pořádá festival Měsíc autorského čtení, kdy je vybrána země, z které jsou do České republiky zváni autoři. Mlýny tak nabízí už přeložené texty *Respektu*, který si je jen vybere a sestaví z nich obsah literární přílohy. Můžeme říct, že se jedná o jakousi reklamu festivalu a zároveň čtenářům ukázky poskytují ochutnávky z textů autorů, kteří budou na festivalu přítomni a budou se účastnit autorských čtení. V případě příloh složených z německých textů, oslovuje Jan H. Vitvar Goethův Institut, jehož pracovníci sami poskytnou překlady vybraných německojazyčných autorů.¹³¹

V roce 2019 vyšla příloha s názvem *Čaute!*, která obsahovala texty slovenských spisovatelů. Z těch známějších zmiňme například Martina M. Šimečku, Ondreje Štefánika a Ivana Medeši. Příloha vznikla ve spolupráci s Literárním centrem Bratislava. Obsahuje celkem devět literárních ukázek, a jsou zde publikovány i básně, což není tak úplně časté.¹³²

Příloha čísla 27/2020 má název *Nemtudom!*, to můžeme z maďarštiny přeložit jako *Nevím!*. Najdeme zde texty celkem devíti autorů, začínajících spisovatelů jako Márton

¹²⁹ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² *Respekt*. Praha: Economia. 2019, 26(51). ISSN: 0862-6545.

Gerlóczy, ale i zkušených a veřejně známějších jako je György Spiró. Opět jde z většiny o ukázky z povídkových knih a románů.¹³³

Letní příloha roku 2021 se nazývá *Servus!* a věnuje se slovenské literatuře, i když se původně měla věnovat literatuře islandské. Kvůli pandemii koronaviru bylo téma festivalu pozměněno na Slovensko, které bylo Česku dostupnější. Najdeme zde pět textů z povídkových knih, tři ukázky z románu a dvě z novely.¹³⁴

Obrázek 4: Grafický vzhled literární přílohy čísla 27/2021

4.10.2 Vánoční příloha

„Vánoční“ literární přílohy jsou věnovány tuzemské literatuře a jejich autorům. Avšak redakce zvažuje, že by české texty mohly v následujících letech vycházet i v letní příloze.¹³⁵ V posledních třech letech je pro *Respekt* důležitá spolupráce s nakladatelstvím Kher, které se zabývá romskou literaturou. To je pravidelně oslovováno s nabídkou publikace. Na základě toho jsou vybrány tři texty, ze kterých redakce vybere jeden, který v příloze zveřejní. Sám Vitvar prosazuje výběr autora romského původu, protože je to podle něj důležitá součást současné české literární scény.¹³⁶

Prosincová příloha roku 2019 vyšla na téma *Naděje!*. Najdeme zde texty od dohromady patnácti českých známých i neznámých autorů, kteří byli požádáni o publikaci svých dosud nezveřejněných textů. Najdeme zde úryvky z románů, ale i básně od několika autorů. Ze známých spisovatelů a básníků můžeme zmínit Aleše Palána, Petra Borkovce nebo Jiřího Padevěta.¹³⁷ Součástí této přílohy jsou i tzv. *Tipy na vánoční dárky*. To je seznam knih

¹³³ *Respekt*. Praha: Evidencia. 2020, 27(52). ISSN: 0862-6545.

¹³⁴ *Respekt*. Praha: Evidencia. 2021, 27(51). ISSN: 0862-6545.

¹³⁵ *Respekt*. Praha: Evidencia. 2019, 51(51). ISSN: 0862-6545.

¹³⁶ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹³⁷ *Respekt*. Praha: Evidencia. 2019, 51(51). ISSN: 0862-6545.

vydaných v roce 2019. Podle Jana H. Vitvara se na výběru knih na tomto seznamu podílí velká část redakce, a to podle vlastních čtenářských preferencí. Redakce v tomto případě není vázána ničím, co by zde musela uveřejnit.¹³⁸ Kromě názvu a autora knihy je zde uveřejněno nakladatelství, počet stran, krátká informace o tématu a ději knihy a titulní strana jako ukázka. Tituly jsou rozděleny do skupin česká beletrie, překladová beletrie, společnost a historie, kultura, umění a design, komiksy a knihy pro děti.

Příloha, jež vyšla s číslem 52/2020, nese téma *Víra*. Toto téma je zpracováno celkem deseti autory, kteří dostali od redakce zadání podívat se na víru odlišnými úhly pohledu. Čtenář si může přečíst úryvky například z knihy od Aleny Mornštajnové, dále Jaromíra Tylpta, Karin Lednické, Martina C. Putny a dalších.¹³⁹

Momentálně poslední vánoční příloha v čísle 51/2021 vyšla v samostatném sešitu a nese téma *Odvahe!*. Mezi přispěvateli můžeme najít jména jako Jáchym Topol, Klára Vlasáková, Jiří Březina nebo Františka Jirousová. Stejně jako v literární příloze v roce 2019 jsou součástí přílohy knižní tipy, tedy zajímavé knihy vydané v tomto roce. Rozřazené jsou do stejných oddílů a vybrány redakcí. Co je ale nové v této příloze, je oddíl *Tipy na filmy a seriály online*.¹⁴⁰ Redakce, v tomto případě, informuje a dává čtenáři tipy na filmové a seriálové počiny dostupné na online platformách jako Netflix, Prime Video nebo na televizních stanicích jako HBO nebo Česká televize.

4.10.3 Žánrová skladba literárních příloh

V literárních přílohách nalezneme mnoho zajímavých textů od různých autorů, ať už spisovatelů nebo jiných umělců, kteří zde uveřejní svá díla, která ještě nespátřila světlo světa. Proto poskytují i texty psané „do šuplíku“ nebo úvodní část z již nevydané knihy, pokud se to hodí k tématu. Jako příklad můžeme uvést Alenu Mornštajnovou a úryvek z jejího románu *Listopád*, který se objevil v poslední příloze v roce 2020, kniha však vyšla až v roce 2021. Dále se čtenář může setkat nejen s částmi románů (autobiografický, memoár atd.), ale i novel. Příkladem je úryvek *Čepec* od Kataríny Kucbelové nebo *Stárnutí* od Martina M. Šimečka.¹⁴¹

Podle Jana H. Vitvara je nejpoužívanějším žánrem v přílohách povídka, protože rozsahově nejlépe splňuje podmínky příloh.¹⁴² Tu napíšíou někteří autoři speciálně na přání

¹³⁸ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹³⁹ *Respekt*. Praha: Economia. 2020, 52(52). ISSN: 0862-6545.

¹⁴⁰ *Respekt*. Praha: Economia. 2021, 51(51). ISSN: 0862-6545.

¹⁴¹ *Respekt*. Praha: Economia. 2020, 52(52). ISSN: 0862-6545.

¹⁴² Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

Respektu přímo pro danou přílohu, na dané téma. Například v čísle 52/2020 je to text od Ondřeje Buddeuse, Karin Lednické, Veroniky Bendové a Stanislavy Ondové, Čtenář to pozná tak, že na jeho konci je v závorce uvedeno odkud je zmiňovaný úryvek. Pokud tam nic není, znamená to, že ukázka je sepsána pouze pro účely *Respektu*. Co se týče nepublikovaných textů, často se objevují úryvky z povídkových knih.¹⁴³

Dalšími žánry, které nalezneme v přílohách, jsou například poezie a eseje. Jelikož redakce nechává autorům volnost v sebevyjadřování, mohou autoři psát vlastně cokoliv. Básně obsahují libovolný počet veršů, jsou psány různými rýmy. Zvláštním příspěvek byl ve vánoční příloze 2020, kde ji ukončoval text pronesený v kostele s názvem *Kázání o stáří* od Martina C. Putny. Na konci je také uvedeno, že tento text byl přečten 4. října 2020 v kostele sv. Martina v Praze těsně před tím, než se kostely kvůli pandemickým opatřením proti koronaviru v Česku zavřely.¹⁴⁴

5. Porovnání Respektu s jinými týdeníky

Pro porovnání literárních textů a jejich zastoupení v obsahu časopisu jsem si vybrala tři časopisy, jejichž náplní jsou společenská témata a které vycházejí s týdenní periodicitou stejně jako *Respekt*. Tímto srovnáním chci poukázat na rozdíly mezi podobně zaměřenými periodiky, a to nejen v případě literárních obsahů.

5.1 Respekt a Reflex

Reflex, stejně jako *Respekt*, se prezentuje coby společenskopolitický týdeník a vychází každý čtvrtek. Zabývá se politickými, společenskými a ekonomickými tématy z domova i ze zahraničí. V podstatě můžeme říct, že obsahově jsou s *Respektem* velmi podobní. *Reflex* vznikl v dubnu 1990 a s jeho vznikem jsou spojeny osobnosti jako Josef Klíma, Jiří Fleyberk, Andrej Šťastný, Petr Hájek a další. V současné době je jeho šéfredaktorem Marek Stoniš a vydavatelem Czech News Center.¹⁴⁵ Momentální cena jednoho výtisku je 45 Kč. Čtenář si také může zaplatit přístup na webové stránky s plným obsahem, nebo si stáhnout aplikaci.

Z pravidelných rubrik *Reflexu* můžeme jmenovat Aktuálně, Reflexe, Rozhovor, Téma, Fenomén, Labyrint kultury, Historie, Causa, Životní styl a Á propos. V případě literárních témat se budeme blíže zajímat hlavně o Labyrint kultury, což se dá brát za kulturní rubriku.

¹⁴³ *Respekt*. Praha: Economia. 2020, 52(52). ISSN: 0862-6545.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Časopis Reflex si připomíná 30 let existence. *Mediar.cz* [online]. 2020. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/casopis-reflex-si-pripomina-30-let-existence/>

Stejně jako v *Respektu* se zde setkáme s tématy z různých druhů umění, jako film, divadlo, výtvarné umění, literatura atd. Rubrika se dále dělí na oddíly Recenze týdne a Recenze, kde najdeme zrecenzované aktuální knihy, divadelní hry, seriály, výstavy atd. Dále je to oddíl O kom se mluví, což je článek nebo rozhovor s aktuálně známým umělcem. Najdeme zde také tzv. Mixér, zde je to nejzajímavější z uplynulého týdne shrnuto v krátkých článkách na dvou stranách (video týdne, vtip týdne, báseň týdne atd.) Z mého porovnání usuzuji, že s literaturou se zde setkáme především v podobě recenzí a rozhovorů.¹⁴⁶

V porovnání s *Respektem* zde neshledávám výraznější obsahové rozdíly. Oba týdeníky mají podobné rubriky, kde shodně rozebírají aktuální témata. Co se týče rozdělení rubriky Labyrint kultury na jednotlivé oddíly, jsou obsahově velmi podobné s Kulturní rubrikou. Obě obsahují rozhovor s nějakou osobností, recenze na aktuální umělecká díla (i na knihy) a oddíl Mixér funguje na stejném principu jako oddíl Mix. Literární přílohu *Reflex* nevydává.

5.2 Respekt a Echo

O týdeníku *Echo* můžeme říct, že jde o společenský týdeník a vychází každý čtvrtek. Vznikl v dubnu 2014 a tištěné podobě předcházela jeho webová verze *Echo24.cz*. Za vznikem stojí fakt, že v roce 2013 se stal vlastníkem společnosti MAFRA (jeden z největších vydavatelských domů v ČR) politik a podnikatel Andrej Babiš. Pod toto vydavatelství spadá například *MF Dnes* a *Lidové noviny*. To zapříčinilo odchod některých novinářů, kteří se po odchodu spojili a společně vytvořili tento nový titul. Vydavatelem je společnost Echo Media.¹⁴⁷ Momentální cena za číslo činí 59 Kč. Dále si může předplatitel zakoupit přístup na webové stránky *Echo24* anebo si stáhnout aplikaci.

Obsahem *Echa* jsou rubriky například Téma, Komentář, Rozhovor, Esej, Umění a kritika, Recenze, Kulturní tipy, Styl atd. Literární témata bychom hledali především v rubrice Recenze, kde se čtenář může setkat s jednostránkovou recenzí na aktuálně vycházející knihu, ale i film. V Kulturních tipech se vždy setkáme s celkem osmi krátkými články, které upozorňují na významné knihy, akce nebo alba uplynulého, popřípadě nadcházejícího týdne.¹⁴⁸ V případě *Echa* se také čtenář může těšit z mnoha vydaných příloh. Ty jsou psány na různá témata jako například finance, architektura, auta, cestování, 30 rozhovorů, nebo speciál MFF Karlovy Vary a další. V čísle 37/2021 vyšel speciál Knihy, coby literární příloha.

¹⁴⁶ K analýze jsem vybrala toto číslo: *Reflex*. Praha: Czech News Center. 2022, 11. ISSN: 0862-6634.

¹⁴⁷ ŠULCOVÁ, Helena. Vychází nový týdeník Echo! Chce získat náročné čtenáře a jít proti všem trendům. *Irozhlás.cz* [online]. 2014. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vychazi-novy-tydenik-echo-chce-ziskat-narocne-ctenare-a-jit-proti-vsem-trendum_201411071300_kpracharova

¹⁴⁸ K analýze jsem vybrala toto číslo: *Echo*. Praha: Echo Media. 2020, 52. ISSN: 2336-4971.

Obsahuje článek o knižním průmyslu v covidové éře, rozhovor s francouzským velvyslancem na téma knihy, program festivalu Svět knihy a tipy na třicet šest aktuálních knih.¹⁴⁹

V případě *Echa* a *Respektu* jsou zde zřetelnější rozdíly už v samotném rozdělení rubrik. Ty nejsou dále členěny na žádné oddíly. Najdeme tady také rubriky, které bychom v *Respektu* nenašli, jako Esej, Styl, Postavy atd. Co se týče literárních témat, najdeme shodně recenze na zahraniční i domácí tituly. Kulturní tipy fungují na stejném principu jako Kultura Mix. Literární příloha je v případě *Echa* uchopena úplně jinak než v *Respektu*. Nejsou zde uveřejňovány literární texty nebo ukázky z knih, náplní jsou různé články na téma knih a literatury. Shodně obsahují knižní tipy jako některé literární přílohy *Respektu*.

5.3 Respekt a Téma

Časopis *Téma* je nejmladším ze jmenovaných časopisů. Charakterizuje se především jako zpravodajsko-společenský týdeník a vychází každý pátek. Vznikl v říjnu 2014 a stejně jako *Echo* ho vydává společnost MAFRA. V současnosti je šéfredaktorem Zdeněk Šustr. Podle něj jde v *Tématu* hlavně o silné a pravdivé příběhy a zajímavé rozhovory na různá společenská témata.¹⁵⁰ V současné době stojí číslo 33 Kč. Digitální vydání je ke koupi na stránkách *Etema.cz*, aplikace k dispozici není.

Stejně jako dva předchozí týdeníky, i *Téma* obsahuje rubriky jako Rozhovor a Téma, ty jsou stěžejní pro celý časopis. Dalšími rubrikami jsou například Události, Věda, Životní styl a další. Rozhovory jsou vedeny s odborníky z různých oblastí vědy a umění. Témata jsou také různorodá, od historie, přes medicínu až po módu. Avšak můj názor je takový, že literární témata se zde spíše nevyskytují. Ano, občas vyjde rozhovor se spisovatelem jako např. s Františkem Niedlem nebo Michalem Sýkorou¹⁵¹, není však veden jen na téma literatury nebo jejich knih. O nějaké ucelené kulturní rubrice nemůže být v případě *Tématu* řeč. Čtenář zde nenalezne žádné informace o kulturních akcích, recenze nebo tipy.¹⁵²

I přesto, že se *Téma* publikuje jako společenský týdeník, dle mého názoru nepokrývá tak širokou oblast kultury jako například výše zmiňované tituly. Čtenáře neinformuje o akcích nebo aktuálním dění v kultuře. Literární témata se zde prakticky nevyskytují.

¹⁴⁹ K analýze jsem vybrala toto číslo. *Echo*. Praha: Echo Media. 2021, 37. ISSN: 2336-4971.

¹⁵⁰ Portfolio. *Téma*. *Mafra.cz*. [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-tema.htm>

¹⁵¹ Archiv týdeník *Téma*. *Idnes.cz* [online]. [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/onadnes/archiv/tydenik-tema.K102092/10>

¹⁵² K analýze jsem vybrala toto číslo. *Téma*. Praha: Echo Media. 2022, 12. ISSN: 2336-4815.

5.4 Shrnutí porovnání

Respekt společně s *Reflexem* jsou tituly, které vznikly společně s Českou republikou, a značně se rozvíjely v devadesátých letech a dle mého názoru mají v české kultuře jistou tradici. Oproti tomu *Téma* a *Echo* jsou časopisy novými. V případě těchto dvou periodik je nutné podotknout, že vznikly ve stejném roce a mají spojitost se společností MAFRA. *Téma* vzniklo potom, co se jeho majitelem stal Andrej Babiš, a *Echo* vzniklo jako reakce na tuto událost.

Společným rysem mnou zvolených titulů k porovnání s *Respektem* je, že se prezentují jako společenské týdeníky. Mimo společenská témata se každý z nich zabývá například politikou, ekonomikou a dalším. To platí hlavně v případě *Respektu*, *Reflexu* a *Echa*. *Téma* tuto sféru prakticky nesleduje, a když ho rozebírá, tak jen povrchně.

Co se týče rubrik, každý z těchto časopisů obsahuje rubriky Rozhovor a Téma, dále se složení ostatních rubrik liší. Můžeme najít jisté podobnosti opět u *Respektu* s *Reflexem*, kdy pod rubrikami vychází pravidelné oddíly. Takovým příkladem jsou právě kulturní rubriky, jak jsem popisovala výš. *Echo* a *Téma* je na jednotlivé oddíly nerozdělují.

Dalším aspektem k srovnání je cena. *Respekt* v tuto chvíli stojí 50 Kč. Nejdražší z výše zmiňovaných je *Echo* s 59 Kč. Nejlevnější je *Téma* s 33 korunami za číslo.

Někdy právě vysoká cena tištěného vydání přesvědčí čtenáře k odběru digitální alternativy. Opět v případě *Respektu* obsahuje předplatné na webových stránkách nově vydané číslo a přístup do archivu, kde jsou dostupná všechna stará čísla.¹⁵³ V případě *Reflexu* jde také předplatit přístup k webovým stránkám, zde se ovšem nachází jen aktuální obsah, archiv zde není.¹⁵⁴ *Echo* má také nabídku na odběr svého digitálního obsahu, archiv čísel jsem zde ale také nenašla.¹⁵⁵ Naopak *Téma* má volbu elektronické verze, která stejně jako *Respekt* je dostupná na stránkách v podobě archivu jednotlivých čísel.¹⁵⁶

Pro pohodlnější a praktičtější čtení jsou dnes odběratelům některých tiskovin k dispozici aplikace, kde mohou konzumovat obsah kdekoli a kdykoli na svém mobilním telefonu. Tuto možnost využívají všechny zmíněné tituly, kromě týdeníku *Téma*.

¹⁵³ Titulní strana. *Respekt.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/>

¹⁵⁴ Hlavní stránka. *Reflex.cz* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/>

¹⁵⁵ Hlavní stránka. *Echo24.cz* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://echo24.cz/>

¹⁵⁶ Hlavní stránka. *Etéma.cz* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.etema.cz/>

Co se týče literárních příloh, ze zmiňovaných titulů je publikuje jen *Echo*, avšak obsahově je dosti odlišná. Nevydává nezveřejněné obsahy. Sám Jan H. Vitvar, přiznal, že si je vědom, že se od literárních příloh opouští a *Respekt* je jeden z mála, který se jimi stále zabývá. Podle něj je to jakýsi přežitek, který je náročný jak finančně, tak obsahově, pro *Respekt* má ale hodnotu tradice.¹⁵⁷

6. Vyhodnocení dotazníku

Pro zodpovězení a ověření některých výzkumných otázek a hypotéz jsem si vybrala zjišťování formou internetového dotazníku. Zvolila jsem celkem osm otázek, které mají za úkol zjistit údaje o čtenářích, co čtou, jakým způsobem a zdali věnují pozornost literárním příspěvkům. Tudíž jsou zde uvedeny otázky, s jejichž pomocí sestavím základní profil modelového čtenáře (pohlaví, věk, nejnižší dosažené vzdělání). Další otázky mají zjistit, jestli se vůbec dotazovaní zajímají o časopisy se společenskopolitickými tématy, popřípadě o jaké. Vybrala jsem společně s *Respektem* týdeníky *Reflex*, *Téma* a *Echo*, protože jsem je v praktické části podrobila srovnání a zajímá mě, který z těchto časopisů se těší čtenářské oblibě. V pořadí šestou otázkou se snažím zjistit, jak jsou zmiňované mediální tituly čteny. Zdali čtenáři zůstávají u tradiční tištěné verze, nebo využívají k jejich čtení nová média v podobě webových stránek a aplikací. Poslední dvě otázky se zaměřují na literární obsahy, zdali jim čtenáři společenskopolitických časopisů vůbec věnují pozornost, a jestli dávají přednost domácím nebo zahraničním autorům.

Pro vytvoření dotazníku jsem si vybrala software Google Forms.¹⁵⁸ Tuto stránku jsem zvolila pro její jednoduchost a přehlednost. Dalším důvodem byl fakt, že je stránka neplacená a každý uživatel Google účtu si zde po svém přihlášení může vytvořit libovolnou formu a počet dotazníků nebo anket, o kterých má jasný přehled. Také poskytuje tabulkový nebo procentuální přehled odpovědí všech zodpovězených otázkách, popřípadě o výsledcích. Po vytvoření dotazníku sama stránka poskytne uživateli vytvořený odkaz, pomocí kterého může svůj obsah nadále šířit po internetu a sociálních sítích. Já jsem dotazník šířila pomocí vlastních účtů na Instagramu, Facebooku a Twitteru. Nechala jsem ho „kolovat“ měsíc (vytvořen a rozeslán byl 15.02.2022, stažen z oběhu a vyhodnocen 15.03.2022).

Celkem dotazník vyplnilo 81 respondentů. Hned na první otázku odpověděli všichni. Z toho 40 žen (49,4 %) a 41 mužů (50,6 %). Stejný počet dotázaných odpovědělo i na druhou

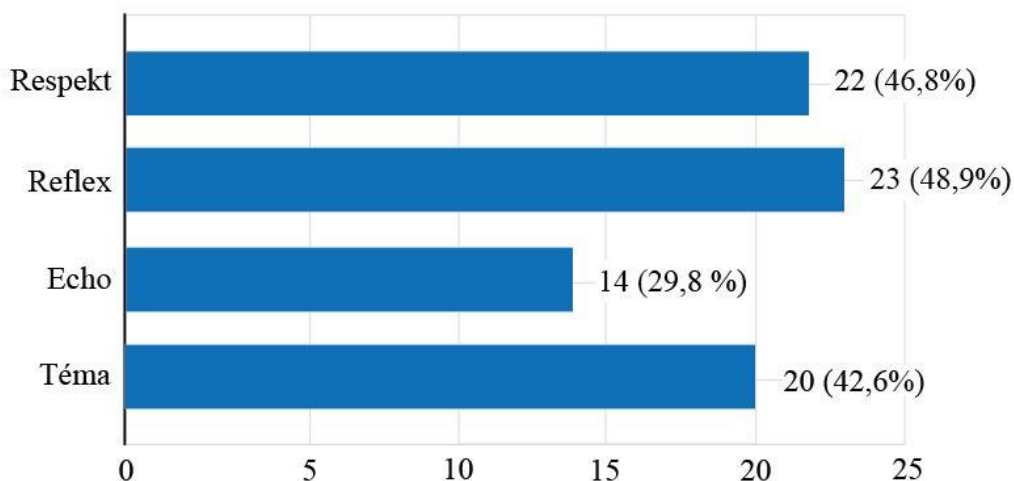
¹⁵⁷ Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

¹⁵⁸ Googleforms. Dostupné z: <https://www.google.cz/intl/cs/forms/about/>

otázku, která se týkala jejich věku. Nepočtenější skupinou je kategorie 19-26 let, takto odpovědělo 27 respondentů (33,3 %). Druhou skupinou je kategorie 27-35 let, do které se zařadilo 18 dotazovaných (22,2 %). Stejný procentuální podíl mají skupiny 36-45 let a 0-18 let a to 17,3 %, v každé skupině je zaznamenáno 14 respondentů. Poslední dvě kategorie, 46-60 let a 61+ let, mají také shodný počet respondentů, a to 4 (4,9 %). Z těchto výsledků můžeme vyvodit, že dotazník se dostal nejvíce k lidem ve věku 19-26 let. To přisuzuji tomu, že se dotazník šířil po sociálních sítích a internetu. Můžeme předpokládat, že stejně tomu bylo i v případě ostatních věkových kategorií, jelikož nejméně volenou věkovou skupinou bylo 46-60 a 60+ let. Co se týče vzdělanosti, celkem 33 respondentů (40,7 %) má střední vzdělání s maturitou a dalších 24 má vysokoškolské (29,6 %). Zbytek tvoří lidé se střední bez maturity (21 %) a se základní školou (8,6 %). Tento výsledek odpovídá hypotéze, že společenskopolitické časopisy, čtou vzdělanější lidé, v tomto případě nejvíce čtenáři, jejichž nejnižší dosažené vzdělání je střední škola s maturitou.

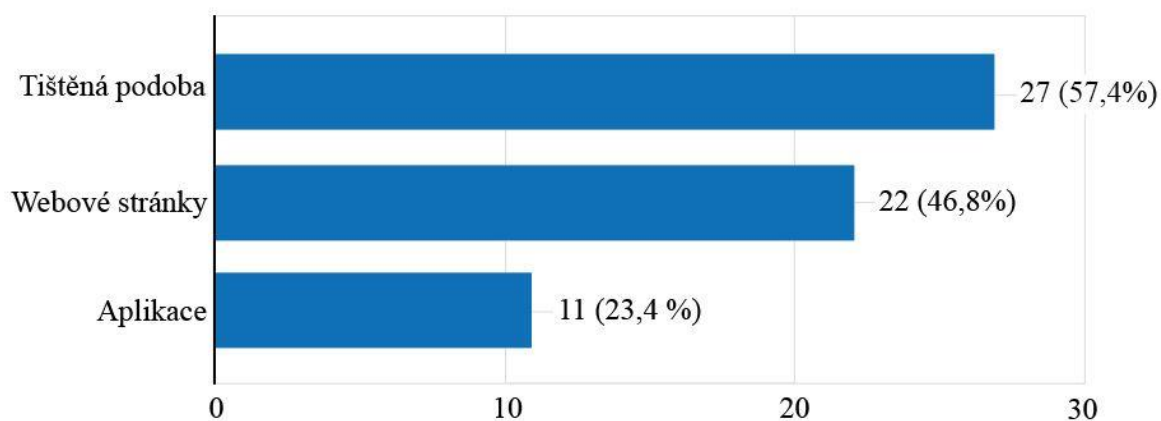
Čtvrtou otázku můžeme považovat za zásadní, jelikož se ptá, jestli respondenti vůbec čtou společenskopolitické časopisy. V případě záporné odpovědi byli dotazovaní požádáni o ukončení dotazníku. Na tuto otázku reagovalo také 81 dotazovaných, 47 (58 %) odpovědělo, že jsou čtenáři nějakého takového časopisu a 34 (42 %) že nejsou. Tento výsledek jsem sama nečekala, ale když vezmeme v potaz, celkem 57 respondentů (70,3 %) z 81 má střední a vyšší vzdělání, můžeme usoudit, že takto zaměřené tituly čtou vzdělanější lidé.

Celkem 47 respondentů, kteří odpověděli, že jsou čtenáři nějakého časopisu, reagovali i na následující otázku, která se týká přímo titulů. Otázku jsem nechala otevřenou, aby se mohlo označit víc odpovědí. V možnostech měli respondenti *Respekt*, *Reflex*, *Echo*, a *Téma*. Nejčtenějším časopisem je *Reflex*, pro která hlasovalo 23 dotazovaných. Druhým je námi probíraný *Respekt* s 22 hlasy. *Téma* vybralo celkem 20 a *Echo* 14 respondentů. Procentuální zobrazení viz. graf č.1.

Graf 1: Výsledky odpovědí na otázku č.5

V šesté otázce jsem se zabývala otázkou, jak jsou tyto tituly čteny. Všechny zmiňované časopisy mají své internetové stránky a všechny tři kromě týdeníku *Téma* mají i dostupnou aplikaci. Stejně jako v otázce předchozí jsem nechala možnost výběru více odpovědí. Podle výsledků tohoto dotazníku je stále ve vedení klasická tištěná podoba, pro tu hlasovalo 27 čtenářů z 47. Pro internetové zpracování hlasovalo 22 dotazovaných a aplikace používá jen 11. Z toho může vyvodit nejen stálou oblibu v tištěných podobách tiskovin, ale že čtenáři tyto způsoby četby střídají, nebo používají více variant najednou. Procentuální zobrazení viz. graf č. 2.

Graf 2: Výsledky odpovědí na otázku č.6

Poslední dvě otázky jsem směřovala k literárním textům ve zmiňovaných týdenících. Sedmá otázka se dotazovala, zda čtenáři čtou literární přílohy a texty týkající se literatury. Z celkem 47 dotazovaných odpovědělo kladně 36 (76,6 %), ostatních 11 (23,4 %) negativně.

Tento výsledek je dle mého názoru stále uspokojivý, když více než polovina dotazovaných vykazuje zájem o literární témata v časopisech, kde literatura nepatří mezi hlavní témata. Osmá a zároveň poslední otázka se týká recenzí a jiných literárních obsahů a to, jestli čtenáře zajímají více tituly zahraniční, nebo domácí. Třetí volbou byly obě možnosti. V tomto případě odpovědělo také všech 47 dotazovaných z nichž 20 (42,6 %) zvolilo domácí, 14 (29,8 %) literaturu světovou a 13 (27,7 %) obě možnosti. Z toho můžeme vyvodit, že lehce převládá obliba českých autorů a knih před světovými obsahy, i když vezmeme v potaz, že 13 lidí zvolilo obě možnosti.

Na závěr bych zde ráda uvedla krátké shrnutí výsledků tohoto dotazníku. Z početné skupiny 81 dotazovaných, především z mladé a starší generace (mezi lety 20-40), kteří mají středoškolské vzdělání, popřípadě vysokoškolské, čte 47 z nich společenskopolitické týdeníky. I v době nových médií, stále převládá tištěná podoba tiskovin. Také více než polovina těchto čtenářů se zajímá o literární obsahy, a to především od domácích autorů.

Závěr

Cílem této bakalářské práce byla analýza literárních textů a témat ve společenskopolitického týdeníku *Respekt*, který vznikl v roce 1989 původně jako samizdatový titul úzce spjatý s listopadovými událostmi.

V úvodu teoretické části jsem se zabývala literární kulturou. Tento pojem jsem zde vysvětlila společně s pojmy literatura a literární komunikace. Dále jsem se podrobněji zaměřila na současnou literární kulturu v Česku, kterou silně ovlivnil vznik samostatné republiky, oproštění od vládnoucího komunistického režimu a rozvoj digitálních médií a internetu v devadesátých letech dvacátého století. Dle mého názoru bylo důležité tuto dobu přiblížit, protože *Respekt* vznikl na jejím počátku a nemá tak kořeny v totalitní době.

Dalším důležitým pojmem, na který jsem se zaměřila, byla média. Ta jsem definovala a určila jejich funkce. V podkapitole Historie a vývoj médií se krátce věnuji rozvoji mediální komunikace, od vzniku písma až po dvacáté století. Postupně jsem se dostala k šíření tištěných médií a jejich periodicitě. Příkladem takových tiskovin jsou právě časopisy. Ty jsem rozdělila na masové a menšinové, vysvětlila rozdíly. *Respekt* se řadí mezi menšinové. Důležité bylo zmínit, jak se v devadesátých letech minulého století vyvíjel tisk a dostal tak současnou podobu.

Posledním důležitým termínem, kterým jsem se zabývala, byla nová média. Ta jsem definovala a vysvětlila rozdíl mezi těmi novými a starými. V dnešní době je zcela běžnou praxí, že člověk získává informace z internetu. Tomu se věnuji v kapitole Publicistika na internetu, jelikož *Respekt* má své webové stránky, na kterých publikuje své obsahy.

Momentálně je jeho šéfredaktorem Erik Tabery a i přes dlouhé fungování nejsou změny v redakci tak časté. Co se týče zadání, nejvíce jsem se zajímala o kulturní rubriku, kde je od roku 2006 vedoucím Jan H. Vitvar, se kterým v rámci práce vedla rozhovor.

Kulturní rubrika se rozděluje na oddíly Film, Styl, Výstava, Hudba, Literatura a Mix. Stěžejní je pro nás oddíl literatury, kde najdeme především recenze na knihy pod titulem *Knížní tipy* nebo rozhovory s literárními osobnostmi. Jak jsem zjistila, recenze zde nepíší jen redaktoři, ale i tzv. externisté, což je skupina hostujících přispěvatelů. Literární témata v kulturní rubrice jsou různorodá, základem pro ně ale je literatura faktu, ze které se čerpají informace a mají kulturní přesah. Témata jsou často historická, kulturní nebo politická. V neposlední řadě se zde můžeme setkat s nekrology slavných osobností nejen ze světa literatury.

Žánrová skladba příspěvků je pestrá. Nejdůležitější, i podle samotného Vitvara, jsou recenze, které se objevují v každém čísle. V *Respektu* se snaží, aby recenze nebyla jen o knize, ale i o autorovi a jeho vlivu na společnost. Výběr recenzovaných titulů je zcela v režii redakce nebo externistů. V některých případech píšou tipy i sami nakladatelé. Dalším používaným žánrem je rozhovor. Ten v případě kulturní rubriky realizuje Jan H. Vitvar, kdy i on sám vybírá osobnosti z různých oblastí kultury. Dalším žánrem jsou podcasty, ale s nimi se uživatel setká jen na internetových stránkách *Respekt.cz*. Navíc co se týče kulturních témat, není jim dáván tak velký prostor, jaký by si redaktoři rubriky představovali.

Co se týče výběru autorů, má v tomto případě redakce absolutní volnost. Výběr nikdo neovlivňuje. Jediné, v čem je problém je poměr publikovaných zahraničních a domácích autorů a jejich titulů. Vitvar tvrdí, že se snaží dávat každé skupině stejný prostor. Tento názor jsem potvrdila spočítáním recenzí obou skupin ve dvou namátkově vybraných číslech *Respektu*.

Literární texty najdeme, kromě kulturní, i v ostatních rubrikách, a to například v rubrice Téma nebo Kontext, které patří k nejrozsáhlejším v časopisu. Jako ukázkou jsem uvedla několik příkladů ve vybraných číslech.

Internetové stránky tvoří důležitou součást současného fungování *Respektu*. Někteří předplatitelé odebírají časopis jen v elektronické podobě. V tomto případě se čtenář setká pouze s identickým obsahem z tištěné verze. *Respekt* založil v roce 2006 blog, kam můžou přihlášení uživatelé psát své názory, komentáře a zapojovat se do diskusí. Někteří blogeři zde šíří své knižní recenze nebo jiné literární obsahy.

Dvakrát ročně vychází společně s číslem *Respektu* i literární příloha. Tu má na starosti Jan H. Vitvar, který vymyslí zastřešující téma, podle kterého vybírá příspěvky nebo na které oslovení autoři píšou vlastní texty. Všechny oslovuje Vitvar sám, podle svého uvážení. Letní příloha vycházející v červnu se věnuje textům a autorům ze zahraničí. Ve spolupráci s nakladatelstvím Větrné mlýny, které pořádá festival Měsíc autorského čtením jsou překládána díla cizojazyčných spisovatelů z různých zemí jako například Turecko, Španělsko, Německo, Slovensko atd. Z nich je poté sestavena příloha. Prosincová vánoční příloha se naopak věnuje tuzemským autorům. V posledních třech letech navíc spolupracují s nakladatelstvím Kher, které publikuje romskou literaturu, takže v každém čísle se objeví text autora romského původu, podle Vitvara je to důležitá část dnešní literární kultury. Součástí jsou také Vánoční tipy na dárky, kdy redakce *Respektu* dá dohromady seznam aktuálních knih, ke kterým napíšou stručné informace o ději a tématu. Co se týče žánrového obsazení, v přílohách převládají

povídky, protože svým rozsahem nejvíce vyhovují. Čtenář se zde může začíst i do básní, částí románů, novel a dalších textů.

Z těchto poznatků můžeme vyvodit, že co se týče tzv. literárního obrazu, prezentuje *Respekt* svým čtenářům aktuálně vydané a současné tituly, především literaturu faktu, prózu, poezii, komiksy a dětskou literaturu. Dále uvádí odběratele do aktuálního literárního dění pomocí článků a zmínek o literárních cenách, festivalech, veletrzích atd.

Abych mohla zjistit určité dostatky nebo nedostatky *Respektu*, podrobila jsem ho formálnímu srovnání s třemi dalšími společenskými týdeníky: *Reflexem*, *Echem* a *Tématem*. Ze shrnutí vyplývá, že po žánrové a obsahové struktuře rubrik si je nejpodobnější s *Reflexem*. Dále má fungující webové stránky s online archivem všech čísel a aplikaci pro mobilní použití. V každém případě ostatním týdeníkům něco z těchto věcí chybí. Co se týče literárních příloh, vychází už jen *Respektu* a *Echu*.

V úvodní části této bakalářské práce uvádím čtyři otázky, na které se zde pokusím odpovědět:

Jaký je modelový čtenář týdeníku Respekt?

Odpověď na tuto otázku jsem hledala pomocí dotazníku, který jsem nechala šířit po internetu pomocí sociálních sítí. Podle výsledků by byl profil takového čtenáře následující: muž, věk mezi 19 a 26, vzdělán středoškolsky s maturitou. Musíme však vzít v potaz, že výsledek může být zkreslen z důvodu šíření dotazníku v internetovém prostředí, kde se pohybuje spíše mladší generace respondentů.

Jaká je žánrová skladba literatury v časopisu Respekt?

Na tuto otázku už jsem odpovídala o něco výše. Jde především o recenze na zahraniční a domácí autory. Do toho se v kulturní rubrice objevuje rozhovor s významnou osobností, v případě literatury, nejčastěji se spisovateli. A v neposlední řadě podcasty, kterých na toto téma zatím nevzniklo velké množství. Ty jsou dostupné na webu *Respektu* i uživatelům bez předplatného.

Věnují se literární přílohy Respektu českým nebo spíše světovým autorům?

V tomto případě bylo jasně dokázáno a vysvětleno, jak literární přílohy vznikají. Přílohy jsou jasně rozděleny na ty se zahraničními a domácími texty. I když podle informací od Jana H. Vitvara plánuje *Respekt* v budoucnu přidat tuzemské texty i do letní přílohy.

Prezentuje se literatura na webových stránkách stejně jako v tištěné podobě Respektu?

Ano. Není rozdíl mezi publikací v tištěné verzi a té digitální. Předplatitel elektronického čísla vidí na internetu stejný obsah, jako předplatitel tištěného čísla. Výjimkou je blog *Respektu*, kde čtenář najde obsahy zveřejněné pouze na tomto internetovém odkazu.

V poslední řadě mi zbývá potvrdit, nebo naopak vyvrátit hypotézy, které byly zadány společně s otázkami na začátku práce:

Čtenáři Respektu jsou lidé starší čtyřiceti let.

Tato hypotéza se nepotvrdila.

Nejčastěji používaným žánrem věnující se literatuře v Respektu je recenze.

Tato hypotéza se potvrdila. V každém čísle *Respektu* se nachází recenze, i sám vedoucí kulturní rubriky uznal, že nejdůležitější pro literární obsahy jsou recenze.

Přibližně 25 % dotazovaných využívá ke čtení Respektu jeho webové stránky nebo aplikaci.

Tato hypotéza se potvrdila. Viz. graf 2.

Bibliografie

Primární zdroje

Předplacený obsah na stránkách *Respekt.cz* a jednotlivá čísla *Respektu*:

Respekt. Praha: *Economia*. 2006, 42(52). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2019, 26(51). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2019, 51(51). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2020, 11(52). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2020, 25(52). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2020, 27(52). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2020, 33(52). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2020, 34(52). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2020, 52(52). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2020, 6(52). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2021, 27(51). ISSN: 0862-6545.

Respekt. Praha: *Economia*. 2021, 51(51). ISSN: 0862-6545.

Sekundární zdroje

BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3452-1.

BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-271-0553-3.

BOHATCOVÁ, Mirjam a kol. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990.

BOURDIEU, Pierre. *Pravidla umění: geneze a struktura literárního pole*. Brno: Host, 2010. Teoretická knihovna. ISBN 978-80-7294-364-7.

CULLER, Jonathan D. a Jiří BAREŠ. *Krátký úvod do literární teorie*. Brno: Host, 2002. Teoretická knihovna, sv. 1. ISBN 80-7294-070-8.

FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7.

HAVIGEROVÁ, Jana Marie – ŠTĚPÁNEK, David. *Média – prostředky transferu informací*. Brno: Masarykova univerzita, 1998.

HRUŠKA, Petr, ed. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1630-0.

JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

JIRÁK, Jan. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-7178-925-9.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.

MACEK, Jakub. *Úvod do nových médií*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2011. ISBN 978-80-7464-025-4.

MACHALA, Lubomír, ed. *Panorama české literatury 2: po roce 1989*. Praha: Euromedia Group – Knižní klub, 2015. ISBN 978-80-242-5054-0.

MCLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Přeložil Miloš CALDA. Praha: Mladá fronta, 2011. Strategie. ISBN 978-80-204-2409-9.

MCQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-338-3.

MÜLLER, Richard a Tomáš CHUDÝ. *Za obrysy média: literatura a medialita*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2020. ISBN 978-80-246-4688-6.

NONDEK, Lubomír – ŘENČOVÁ, Lenka. *Internet a jeho komerční využití*. Praha: Grada Publishing, 2000. ISBN 80-7169-933-0.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.

PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální síť*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.

PIORECKÝ, Karel. *Česká literatura a nová média*. V Praze: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2578-4.

POSLEDNÍ, Petr. *Měřítka souvislostí: česká a polská literární kultura po roce 1945*. Praha: Euroslavica, 2000. ISBN 80-85494-59-0.

ŠTOCHL, Miroslav. *Teorie literární komunikace: [úvod do studia literatury]*. Praha: Akropolis, 2005. ISBN 80-86903-09-5.

TABERY, Erik. *20 let očima Respektu: nejdůležitější události na stránkách Respektu 1989-2009*. Praha: Respekt Publishing, a.s., 2009.

VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada Publishing, 2015. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-4178-9.

VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984.

VOJTĚCHOVSKÁ, Martina – JIRÁK, Jan. *České týdeníky dnes: Je důvod k radosti? Přítomnost*. jaro 2005. ISSN: 1213-0133.

Internetové zdroje

Archiv týdeník Téma. *Idnes.cz* [online]. [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/onadnes/archiv/tydenik-tema.K102092/10>

AUST, Ondřej. Redakce Respektu dala výpověď. *Lidovenoviny.cz* [online]. 2006. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/redakce-respektu-dala-vypoved.A060923_000717_ln_domov_fho

Autoři. *Respekt.cz* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/autori>

Bakala získal většinový podíl v Respektu. *idnes.cz* [online]. 2007. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/bakala-ziskal-vetsinovy-podil-v-respektu.A070611_154440_ekonomika_spi

BLÁHOVÁ, Jindřiška. Láska za časů Boženy Němcové. *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/4/laska-v-casech-bozeny-nemcove?issueId=100494>

Blog. *Blog.respekt.cz* [online]. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://blog.respekt.cz/>

Co je to podcast? *Petrschwank.cz* [online]. 2019. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <http://petrschwank.cz/2019/04/09/co-je-to-podcast/>

Časopis Reflex si připomíná 30 let existence. *Mediar.cz* [online]. 2020. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/casopis-reflex-si-pripomina-30-let-existence/>

Editorial: Bakala, OKD a Respekt. *Respekt.cz* [online]. 2013. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2013/39/editorial-bakala-okd-a-respekt>

Erik Tabery. *Respekt.cz* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/autori/erik-tabery>

Googleforms. Dostupné z: <https://www.google.cz/intl/cs/forms/about>

Hlavní stránka. *Echo24.cz* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://echo24.cz/>

Hlavní stránka. *Etema.cz* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.etema.cz/>

Hlavní stránka. *Reflex.cz* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/>

Intelektuálové: Michel Houellebecq. *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/podcasty/intelektualove-michel-houellebecq>

ISCHIA, Michal. Vychází nová aplikace Respektu pro Android a iOS. *Respekt.cz* [online]. 2019 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/redakce/vychazi-nova-aplikace-respektu-pro-android-a-ios>

JAROŠ, Milan. Cena Ferdinanda Peroutky pro Ondřeje Kundru. *Respekt.cz* [online]. 2019. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/galerie/cena-ferdinanda-peroutky-pro-ondreje-kundru>

Kvalitní novinařina má být jako rána do žaludku, říká Tabery o třicátinách Respektu. *zpravy.aktualne.cz* [online]. 2019. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/dokud-to-pujde-budeme-delat-maximum-rika-tabery-o-tricatyx/r~e74d9a16eaad11e9ac760cc47ab5f122/>

LAUDER, Silvie. Zázrak jménem Němcová. *Respekt.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/6/zazrak-jmenem-nemcova?issueId=100439>

Martin M. Šimečka v čele Respektu. *Respekt.cz* [online]. 2006. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tiskove-zpravy/martin-m-simecka-v-cele-respektu>

Nominace na Magnesii Litery mají Erik Tabery a Marek Švehla. *Respekt.cz cz* [online]. 2018. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/denni-menu/nominace-na-magnesie-litery-maji-erik-tabery-a-marek-svehla>

O nás. *Economia.cz* [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.economia.cz/o-nas/>

O Respektu. *Respekt.cz* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/o-respektu>

Portfolio. Téma. *Mafru.cz*. [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.mafru.cz/portfolio.aspx?y=mafru/portfolio-tema.htm>

Respekt končí? Kvůli Čermákovi? Ne. *Cermak.blog.respekt.cz* [online]. 2006. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://cermak.blog.respekt.cz/respekt-konci-kvuli-cermakovi-ne/>

Respekt. *Economia.cz* [online]. 2019. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.economia.cz/wp-content/uploads/2019/02/respekt.pdf>

Rozhovor. *Moodle.czu.cz* [online]. 2009. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://moodle.czu.cz/scorms/EPE71E/PS002/resources/20.Rozhovor.htm>

SEDLÁK, Jan. Respekt spustil verzi pro iPad. *Zive.cz* [online]. 2011 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.zive.cz/bleskovky/respekt-spustil-verzi-pro-ipad-vychazet-bude-oden-drive-obrazky/sc-4-a-156996/default.aspx>

ŠULCOVÁ, Helena. Vychází nový týdeník Echo! Chce získat náročné čtenáře a jít proti všem trendům. *Irozhlaz.cz* [online]. 2014. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vychazi-novy-tydenik-echo-chce-ziskat-narocne-ctenare-a-jit-proti-vsem-trendum_201411071300_kpracharova

TABERY, Erik. O zlé knize o Kunderovi. *Respekt.cz* [online]. 2020. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/29/o-zle-knize-o-kunderovi>

TABERY, Erik. Varování Karla Čapka. *Respekt.cz* [online]. 2020. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/2/varovani-karla-capka?issueId=100435>

TABERY, Erik. Vítejte na novém webu Respektu. *Respekt.cz* [online]. 2015 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/editorial/vitejte-na-novem-webu-respektu>

Titulní strana. *Respekt.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/>

Týdeník Respekt: Rok jedna. *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2014/48/rok-jedna>

VITVAR, H. Jan. Génus nebo blb? *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/9/genius-nebo-blb?issueId=100499>

VITVAR, H. Jan. Stát versus novinář. *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/43/stat-versus-novinar>

Výzkum čtenosti tisku. *Unievydavatel.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: http://www.unievydavatel.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti

Zkušenost jednotlivce jako trend. Jaká byla literatura roku 2021? *Respekt.cz* [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/podcasty/zkusenost-jednotlivce-jako-trend-jaka-byla-literatura-roku-2021>

Další zdroje

Osobní rozhovor s Janem H. Vitvarem, 10.3. 2022, Osobní archiv autorky.

Echo. Praha: Echo Media. 2020, 52. ISSN: 2336-4971.

Echo. Praha: Echo Media. 2021, 37. ISSN: 2336-4971.

Reflex. Praha: Czech News Center. 2022, 11. ISSN: 0862-6634.

Téma. Praha: Echo Media. 2022, 12. ISSN: 2336-4815.

Obrázky a grafy

Seznam obrázků

- Obrázek 1: Změna vzhledu obálek v průběhu let
- Obrázek 2: Titulní strana internetové stránky Respekt.cz
- Obrázek 3: Obálky čísel s literárními tématy
- Obrázek 4: Grafický vzhled literární přílohy čísla 27/2021

Seznam grafů

- Graf 1: Výsledky odpovědí na otázku č.5
- Graf 2: Výsledky odpovědí na otázku č.6

Přílohy

Dotazník

Jaké je vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

Jaký je váš věk?

- 0-18 let
- 19-26 let
- 27-35 let
- 36-45 let
- 46-60 let
- 61+ let

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Střední bez maturity
- Střední s maturitou
- Vysokoškolské

Jste pravidelným čtenářem nějakého společenskopolitického týdeníku?

- Ano
- Ne (ukončete prosím dotazník, děkuji za vyplnění)

Který z těchto časopisů čtete, popřípadě odebíráte?

- Respekt
- Reflex
- Echo
- Téma

Jakým způsobem čtete tyto časopisy?

- Tištěná podoba
- Jejich webové stránky
- Aplikace
- Jiné: _____

Čtete literární přílohy a jiné texty týkající se literatury?

- Ano
- Ne

Zajímají vás víc recenze a obsahy domácích nebo spíše světových literárních autorů?

- Domácí literatura
- Světová literatura
- Obě možnosti

Resumé

The aim of this bachelor thesis was to analyse literary texts and themes in the social and political weekly *Respekt*, which was originally founded in 1989 as a samizdat title closely linked to the November events.

In the introduction of the thesis I defined literary culture with a focus on contemporary Czech literary culture. The next term was media, where I discuss, among other things, its history and origins. Gradually I got to the spread of print media and its periodicity. An example of this are magazines, of which *Respekt* is one. The last concept was new media, where the difference between new and old media was explained. In this chapter I also discuss journalism on the Internet.

At the beginning of the practical part, I introduced the history and the origin of *Respekt*, its owners, the current composition of the editorial staff and its functioning on the Internet. However, the cultural section is central to this thesis and I have analysed its content in terms of the genres that deal with literature. I also examined what literary topics the column deals with and whether it gives preference to domestic or foreign authors. Literary texts can also be found in other sections of *Respekt* or on its online blog. An important part of the magazine is its literary supplements, which are published twice a year. Here we can find previously unpublished texts by various authors from abroad and the Czech Republic.

In this thesis, I have also made a comparison with the similar weeklies *Echo*, *Reflex* and *Téma*. I compared mainly their cultural sections, but also the current price and under what conditions and when they were created. *Respekt* is the only newspaper with a website with an archive of individual issues, a mobile phone app, and literary supplements. Otherwise, each magazine lacks some of these things.

At the end of the thesis, I evaluated the questionnaire I used to answer the research questions and to refute or confirm the hypotheses I stated in the introduction. According to the results, the model reader of *Respekt* magazine is a male, aged 19-26, with a high school education. More than half of the respondents read literary content, mainly by Czech writers.